

10.05.2013 г. / 19:08:26

Вяра

24.05 по еретическия, †11 май по църковния календар - Св. Св. Кирил и Методий. Св. свещеномъченик Мокий

Житие на светите равноапостолни Методий и Кирил, учители и просветители славянобългарски

Житие на свети равноапостолни Кирил (869 г.)

Руска икона на свв. Кирил и Методий равноапостолни. XIX век. Самарска губерния. с. Утевка. Иконата е в буквален смисъл нерукотворна! Художника от рождението си е бил без ръце. Рисувал е стискайки четката със зъби

Милостивият и щедър Бог, Който очаква хората да се покаят, та всички да се спасят и да достигнат до познание на истината - защото Той не иска смъртта на грешника, а покаяние и живот, макар че човекът твърде много клони към зло, - не оставил човешкия род да отпадне поради слабост, да се поддаде на дяволска съблазън и да погине, но през всички времена и години, както отначало, така и сега, не престанал да ни прави много благодеяния: най-напред чрез патриарсите и отците, след тях - чрез пророците, а подир тях чрез апостолите и мъчениците, чрез праведни мъже и учители, като ги избира от този многометежен живот. Защото Господ познава Своите люде, които са Негови, както е казал: “Моите овци чуват Моя глас, и Аз ги познавам и ги зова по име; и те вървят след Мене, и Аз им давам живот вечен”. Това Той стори и в наше време, като ни издигна такъв учител, който просвети нашето племе, което поради слабост или по-право поради дяволска измама си беше помрачило разума и “не искаше да ходи в светлината на Божиите заповеди”. Ние излагаме неговото житие, което, макар и накратко, ни показва какъв беше той, та който иска, като слуша това, да му подражава, като възприеме бодростта и отхвърли леността, както е рекъл апостолът: “Подражайте на мене, както аз на Христа.”

В град Солун имаше един благороден и богат мъж на име Лъв, който заемаше друнгарска длъжност под властта на стратег. Той беше благоверен и праведен и спазваше напълно всички Божии заповеди, както някога Иов. Като живееше със съпругата си, родиха му се седем деца, от които най-малкият, седмият, беше Константин Философ, нашият наставник и учител. Когато майка му го роди, дадоха го на дойка да го кърми; но детето никак не искаше да поеме чужда гръд, освен майчината си, чак докато беше откърмено. Това става по Божи промисъл - за да бъде добрата издънка от добър корен отхранена с чисто мляко. След това тези добри родители

решиха да не се събират вече, въздържайки се помежду си; и така преживяха в Господа като брат и сестра 14 години, докато ги раздели смъртта, без никак да нарушат обета си.

Когато бащата щеше вече да се представи пред Божия съд, майката оплакваше това дете, казвайки:

- За нищо друго не се грижа, освен за това дете - как ще се устрои.

А той ѝ рече:

- Вярвай ми, жено; надявам се на Бога, че Той ще му даде такъв баща и настойник, който устройва всички християни.

- Това се и сбъдна.

Когато беше на седем години, детето сънува сън и го разказа на татко си и на майка си, думайки:

- Стратегът събра всички девойки от нашия град и ми рече: "Избери си която искаш от тях за съпруга и помощница." Аз, като разгледах всички, видях една най-красива между тях, със светнало лице и богато украсена със златни мъниста, с бисери и с всякакви украшения; името ѝ беше София, тоест Премъдрост. Нея избрах. Като чува тези думи, родителите му казаха:

- Сине, пази заповедта на баща си и не отхвърляй поуката на майка си; защото заповедта на закона е светилник и светлина. Кажи на Премъдростта: "Бъди ми сестра" и направи мъдростта своя сродница. Защото Премъдростта сияе повече от слънцето, и ако вземеш нея за съпруга, с нея ще се избавиш от много беди.

Когато го дадоха на учение, той с бистрата си памет преуспяваше в науката повече от всички други ученици, та беше за почуда на всички.

Един ден, според както беше обичай у богаташките деца да си устройват забавления с лов, излезе и той с връстниците си на полето, като взе своя сокол. Щом го пусна, яви се по Божие усмотрение вятър, грабна сокола и го отнесе. От това момчето изпадна в униние и скръб и два дни не яде нищо. Тъй милостивият Бог със своето човеколюбие, като не искаше детето да привикне на житейски удоволствия, лесно го улови: както едно време беше уловил чрез елен Плакида по време на лов, така улови сега и Константина чрез сокол. А той, като се замисли за суетата на тоя живот, окайваше го, думайки:

- Такъв ли е този живот, та вместо радост настъпва скръб? От днес ще поема друг път, който е по-добър от тоя, и няма да прахосвам дните си в шума на този живот.

И отдавайки се на наука, той си седеше вкъщи и учеше наизуст писанията на свети Григорий Богослов. Нарисува на стената кръстен знак и написа такава похвала на свети Григорий:

“О, Григорие, човече по тяло и ангеле по дух! Ти, бидейки човек по тяло, наистина се явяваш като ангел; защото твоите уста, като устата на един от серафимите, прославят Бога и просвещават цялата вселена чрез изяснение на правата вяра. Приеми, прочее, и мене, който коленича пред тебе с вяра и любов, и ми бъди учител и просветител!”

Такива слова изричаше Константин.

Вдълбочавайки се в много от беседите на свети Григорий Богослов и в тяхната голяма мъдрост, като не можеше да разбере дълбочината на смисъла, изпадна в голямо униние. А там имаше един чужденец, който беше опитен в граматиката. Отиде при него, падна в краката му, откриваше му душата си и го молеше:

- Научи ме добре на граматическото изкуство. А той, погребвайки своя талант, му рече.

- Момко, не си хаби труда; зарекъл съм се до края на живота си да не уча никого на това - но момчето пак го молеше със сълзи на очи:

- Вземи целия дял, който ми се пада от бащиния ми дом, но ме научи.

Но той не искаше да го послуша и Константин си отиде вкъщи и пребиваваше в молитва, за да постигне желанието на сърцето си.

Но скоро "Бог изпълни желанието на ония, които Му се боят". Царският управник, който се нарича логотет, като чу за неговите дарби, за неговата мъдрост и прилежно учение, което беше вродено у него, прати да го повикат, та да се учи с царя. Като чу това, момчето се запъти с радост; и тръгвайки на път, коленичи и отпрати молитва към Бога, казвайки:

"Боже на отците ни и Господи на милостта, Който си направил всичко със словото Си, и с премъдростта Си си създал човека да владее над сътворените от Тебе твари! Дай ми намиращата се край Твоя престол Премъдрост, за да разбирам каква е Твоята воля и да се спася. Защото аз съм Твой роб и син на Твоята рабиня."

И като изрече докрай тази Соломонова молитва, стана и каза "Амин!"

Като дойде в Цариград, го дадоха на учители да се учи. За три месеца той усвои граматиката и се зае с другите науки: изучи Омир и геометрията, а при Лъв и при Фотий - диалектиката и всички философски науки, освен тях и реторика, аритметика, астрономия, музика и всички други елински изкуства. И тъй бързо изучи всички тези науки, като

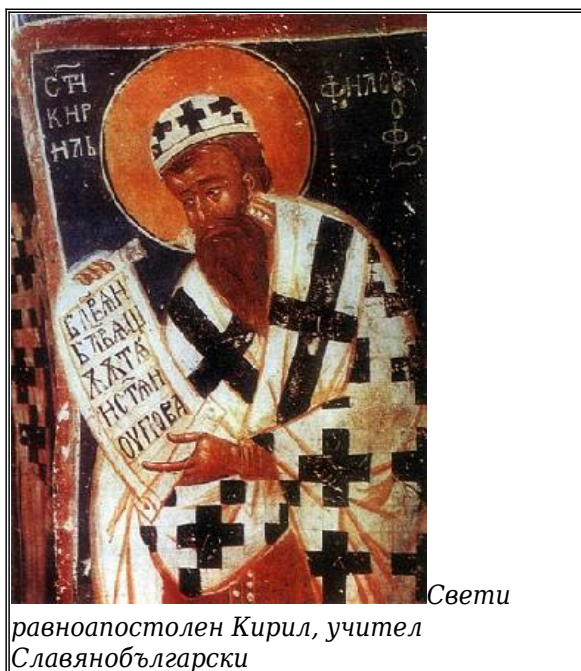
да би изучавал само една от тях. Защото бързината се съчетаваше с прилежанието, като се надпреварваха взаимно, чрез което се постигат науки и изкуства. Но още повече от учението той проявяваше своя кротък нрав и беседваше само с тези, с които това беше по-полезно, и странеше от ония, които имаха склонност към зло. Гледаше и вършеше само едно: как вместо земното да придобие небесното, да излети от това тяло и да живее с Бога.

Логотетът, като го видя, че е такъв, даде му власт над целия свой дом и му позволи да влиза свободно в царските палати. А по-късно веднъж го запита:

- Философе, бих искал да зная що е философия?

А той с бързия си ум отговори веднага:

- Познаване на Божиите и човешките неща, което учи доколко човек може да се приближи към Бога и как чрез дела да стане образ и подобие на Онзи, Който го е създал. От това този велик и почитан мъж го обикна още повече и често го разпитваше за тия неща. И Константин му разказваше философското учение, като изказваше дълбоки мисли с малко слова.

Свети

равноапостолен Кирил, учител
Славянобългарски

Така той пребиваваше в чистота, и колкото повече угаждаше на Бога, толкова по-обичан ставаше на всички, тъй че мнозина силно желаеха с обич да се сдружат с него и да възприемат, според силите си, неговия добродетелен в името на Бога живот. Защото всички обикнаха искрено неговата разумност.

А логотетът му оказваше всякакви достойни почести и му даваше много злато, но Константин не приемаше. По-късно веднъж му рече:

- Твоят разум и твоята мъдрост отдавна ме карат да те обичам. Ето, аз имам духовна дъщеря, която съм възприел от светата купел - красива, богата, от добър и голям род. Ако искаш, ще ти я дам за съпруга. И от царя ще получиш голяма чест и княжество, а в бъдеще очаквай и повече: скоро ще станеш стратег.

А философът му отговори:

- Наистина, този дар е голям, но за ония, които го търсят; а за мене няма нищо по-велико от науката, чрез която ще придобия мъдрост и ще потърся прародителската чест и богатство.

Логотетът, като чу неговия отговор, отиде при царицата и ѝ рече:

- Този млад философ не обича тоя живот; но за да не го изпуснем за обществото, нека да го пострижем, да го посветим на духовно звание и да му дадем служба - да бъде библиотекар на патриарха в "Света София", та поне така да го задържим.

Така и постъпиха с него.

Като прекара малко време на тази служба, той се отдалечи към Тясното море и се скри тайно в един манастир. Търсиха го шест месеца и едва го намериха. Като не можаха да го

придумат да остане на тази служба, помолиха го да приеме преподавателска катедра и да преподава философия на туземци и чужденци, със съответния служебен чин и заплата. Той прие това.

По онова време Цариградският патриарх Анис беше повдигнал в Цариград иконоборческа ерес, като казваше да не се почитат светите икони. Като свикаха събор, изобличиха го, че говори неправо, и го свалиха от престола. А той рече:

- Изгониха ме с насилие, но не ме обориха; защото никой не може да противостои на моите думи.

Тогава царят с патрициите подготвиха философа и го пратиха против Анис, като му рекоха:

- Ако можеш да обориш този младеж, ще заемеш отново престола си.

А той, като видя философа млад на възраст, както и ония, които бяха изпратени с него, а не знаеше, че у него има ум на възрастен човек, рече им:

- Всички вие не сте достойни за моето подножие; как ще споря аз с вас?

А философът му рече:

- Не съди по човешка преценка, но гледай Божиите наредби; защото, както ти си създаден от Бога от земя и от душа, така и всички ние. Затова, човече, гледай към земята и не се гордей.

А Анис пак възрази:

- Не подобава да се търсят цветя наесен, нито да се праща на война стар човек - като оня юноша Нестор.

Философът му отговори:

- Ти сам говориш против себе си. Кажни ни: в коя възраст душата е по-силна от тялото?

Той рече:

- На старост.

А философът му каза:

- Ами ние на каква борба те караме: на телесна ли, или на духовна?

Той рече:

- На духовна.

Тогава философът му отговори:

- Щом е тъй, ти трябва сега да си по-силен; тъй че не ни говори такива приказки. Защото ние нито търсим цветя не навреме, нито те караме на бой.

Като бе посрамен по този начин, старецът обърна разговора на друга страна и рече:

- Кажни ми, младежо, защо не се покланяме на кръста и не го целуваме, когато той е счупен, а вие не се срамувате да почитате една икона даже и тогава, когато тя е нарисувана само до гърдите?

Философът отговори:

- Кръстът има четири части и ако една негова част липсва, той вече губи своя образ; а иконата само с лицето показва образа и подобие на оновова, за когото е нарисувана. Който я гледа, не вижда лице нито на лъв, нито на рис, а вижда лицето на първообраза.

Старецът пак запитва:

- А защо се кланяме на кръст без надпис, когато има и други кръстове, а пък не отдавате почит на една икона, ако на нея не е написано името на оногова, чийто образ е нарисуван?

Философът отговори:

- Защото всеки кръст има образ, подобен на Христовия кръст, а всички икони не изобразяват един и същ образ.

Старецът отново възрази:

- Щом като Бог е заповядал на Моисея “Не си прави никакво подобие”, защо вие правите такива подобия и им се кланяте?

На това философът отговори:

- Ако Бог беше рекъл “не прави никакво подобие”, ти би бил прав; но Той е рекъл: “не прави всякакво подобие”, тоест “не прави недостойно подобие.

Като не можа да отговори на това, старецът млъкна посрамен.

След това агаряните, наричани сарацини, повдигнаха хула против единната Божественост на Света Троица, казвайки:

- Как вие християните, признавайки един Бог, Го превръщате на трима, като твърдите, че има Отец, Син и Дух? Ако можете да обясните това явно, пратете при нас мъже, които могат да говорят за тези неща и да ни убедят.

Тогаваш философът беше на двадесет и четири години. Царят събра съвет и като го повика, рече му:

- Чува ли, философе, какво говорят скверните агаряни против нашата вяра? Ти, като си служител и ученик на Света Троица, иди и им се противопостави. И нека Бог, Съвършителят на всяко дело, Който се слави в Троица - Отец, Син и Свети Дух, - да ти даде благодат и сила на словото и да

те покаже като втори Давид, който победи Голиата с три камъка, и да те върне при нас, като те удостои с Царството Небесно.

Като чу това, той отговори:

- С радост ще отида за християнската вяра. Защото има ли за мене на този свят нещо по-сладко от това - да живея и да умра за Света Троица?

Изпратиха го прочее, като му придадоха и асикрита Георгий Полаша.

Като пристигнаха там, те видяха странни и гнусни неща, които безбожните агаряни бяха извършили за поругание и присмех на християните, които живееха в ония места благочестиво в името на Христа, и ги оскърбяваха твърде много: отвън по вратите на всички християни бяха изписали образи на демони, вършеха разни глуми и ги подиграваха. Попитаха философа:

- Можеш ли, философе, да разбереш какъв е този знак?

А той им рече:

- Виждам демонски образи и мисля, че вътре живеят християни; демоните, като не могат да живеят с тях, бягат вън от тях. А там, където няма това изображение отвън, те живеят вътре заедно с хората.

Като седнаха на обяд, агаряните - мъдри и книжовни люде, изучени добре в геометрията, в астрономията и в другите науки, - за да изпитат Константина, запитаха го, думайки:

- Виждаш ли, философе, удивително чудо: откак Мохамед ни донесе благовестие от бога и обърна във вярата много народ, всички ние спазваме закона, без да престъпваме нищо; а вие, които държите Христовия закон, го спазвате и изпълнявате

един тъй, друг иначе - комуто както е угодно.

На това философът отговори:

- Нашият Бог е като морската бездна. За Него пророкът казва: "Кой ще обясни рода Му? Защото от земята се взима животът Му". За да Го намерят, мнозина се впускат в тази бездна; силните по ум, като добиват с Негова помощ умствено богатство, преплуват бездната и се връщат; а слабите по ум се опитват да преплуват морето като с изгнили кораби и едни от тях потъват, а други, влачейки се с немошно безсилие, едва си отдъхват с мъка. А вашето учение е лесно и достъпно, та може да го премине всеки - и малък, и голям. Защото в него няма нищо извън човешките обичаи, а има само онова, което всеки може да върши. Мохамед всъщност не ви е заповядал нищо: щом като не е обуздал гнева ви и похотта ви, а ги е разпуснал, в каква ли пропаст ще ви хвърли? Нека разумните да разберат! А Христос не постъпва така: Той вдига отдолу нагоре онова, което е тежко, и поучава хората чрез вяра и Божии добродетели. Бидейки Творец на всичко, Той е създал човека между ангелите и животните, като със словото и разума го е отличил от животните, а с гнева и похотите - от ангелите. И който към която страна клони, към нея се и приобщава: или към висшите (тоест към ангелите), или към низшите (животните).

Отново го попитаха:

- Щом като има един Бог, как вие Го славите в три Божества? Кажете, ако знаеш. Защото вие именувате Отец, Син и Свети Дух. Щом е тъй, дайте му тогава и жена, та да се разплодят от Него много богове.

На това философът отговори:

- Не говорете такива безсрамни хули. Ние добре сме научени

от пророците и от църковните отци и учители да славим Светата Троица: Отец, Слово и Дух - три Лица в едно същество. Словото се въплъти в Девица и се роди заради нашето спасение, както свидетелства и вашият пророк Мохамед, който пише така: “Пратихме нашия дух при дева, като пожелахме тя да роди”. Ето, аз от него ви давам обяснение за Света Троица.

Сразени от тези думи, те обърнаха разговора на друга страна и рекоха:

- Така е, както казваш, гостенино. Но щом Христос е ваш Бог, защо вие не вършите онова, което Той заповядва? В евангелските книги е писано: “Молете се за вашите врагове, правете добро на ония, които ви ненавиждат и ви гонят, и обръщайте бузата си на ония, които ви бият.” Вие обаче не постъпвате така, а острите оръжието си против ония, които вършат това срещу вас.

На това философът отговори:

- Когато в закона има две заповеди, кой се явява изпълнител на закона: онзи ли, който спазва само едната заповед, или онзи, който спазва и двете?

Те отговориха:

- Разбира се, че онзи, който спазва и двете.

Тогава философът каза:

- Бог е рекъл: “Молете се за ония, които ви обиждат”, но Той е рекъл още и това: “Никой не може да покаже на този свят по-голяма любов от тая - да положи душата си за своите приятели.” А ние правим това за приятелите си, за да не би заедно с телесното им пленяване да бъде пленена и душата им.

Те пак го попитаха, казвайки:

- Христос е дал данък за себе си и за другите; вие защо не вършите Неговите дела? Ако вие не плащате данък за себе си, понеже се браните, защо не давате данък на тъй великия и силен исмаилтянски народ поне за вашите братя и близки? Та ние искаме малко - само по една жълтица. И тогава, докато свят светува, ние ще пазим мир между нас, както никой друг народ.

Философът отговори:

- Ако някой човек, следвайки своя учител, иска да върви по същия път, по който върви учителят, а друг го срещне и го отбие от пътя, той приятел ли му е, или враг?

Те рекоха:

- Враг.

Философът продължи:

- Когато Христос даде данък, кое царство беше: измаилтянско ли, или римско?

Те отговориха:

- Разбира се, римско.

А той им рече:

- Щом е тъй, не бива да ни осъждате, задето всички плащаме данък на ромеите.

След това му зададоха още много въпроси, като го изпитваха по всички изкуства, които и самите те познаваха. Той им обясни всичко. Като ги обори и по тия въпроси, те го попитаха:

- Откъде знаеш всичко това?

А той им рече:

- Някой си човек почерпил малко вода от морето и като я носел в един мех, се хвалел пред минувачите:

- Виждате ли, ето вода, каквато няма никой друг, освен мене.

Но дошъл един крайморец и му рекъл:

“- Не те ли е срам да говориш така и да се хвалиш с тоя миризлив мех? Та ние имаме цяло море!” Така постъпвате и вие. А всички изкуства са произлезли от нас.

След това, за да го смаят, показаха му насадена градина, която понякога сама изникваше от земята. Той им обясни как става това. Тогавя те му показаха всичкото си богатство - къщи, украсени със злато и сребро, със скъпоценни камъни и бисер, казвайки:

- Гледай, философе, дивно чудо: виж колко е голяма силата и колко е несметно богатството на халифа, господаря на сарацините!

А той им отговори:

- То не е чудно; трябва да се въздаде хвала на Бога, Който е сътворил всичко това и го е дал за радост на хората. Всичко е Негово, а не на другиго.

Най-сетне те отново изпаднаха в своята злоба и му дадоха да пие отрова. Но всемилостивият Бог, Който е рекъл: “Даже и ако изпиете нещо смъртоносно, няма да ви навреди”, го запази невредим от тази гибелна отрова и го върна здрав в отечеството му.

Не след дълго той се отрече от целия този живот и се уедини на едно място в безмълвие, задълбочен само в себе си. Той не оставяше нищо за утрешния ден, а раздаваше всичко на сиромасите, като възлагаше надеждата си на Бога, Който всеки ден се грижи за всички. Веднъж на някакъв празничен

ден, когато прислужникът му се оплакваше, думайки:

- На тоя светъл ден нямаме нищо за ядене - той му рече:

- Оня, Който едно време нахрани израилтяните в пустинята, Той ще прати храна и на нас. Иди и повикай поне пет души сиромаси и очаквай Божията помощ.

Като наближи време за обяд, неочаквано дойде един мъж и донесе цял товар от всякакви ястия и десет жълтици. А Константин въздаде хвала на Бога за всичко това.

След това той отиде в Олимп при брата си Методий и остана да живее там, отправяйки непрестанни молитви към Бога и беседвайки само с книгите. Денонощно се занимаваше с тях заедно с брата си; водейки достоен живот и насочвайки пътеките в сърцето си към Бога, той прибавяше труд към труд и преуспяваше твърде много в Божиите добродетели. Но за тези неща засега ще кажем само толкова.

По това време дойдоха при гръцкия цар пратеници от хазарите, които казаха:

- Ние открай време познаваме единия Бог, Който е над всичко, и на Него се покланяме, но пазим и някои наши срамни обичаи. Евреите ни принуждават да приемем тяхната вяра и техните обичаи, а, от друга страна, сарацините, като ни предлагат мир и много дарове, ни теглят към своята вяра, казвайки: "Нашата вяра е по-добра от вярата на всички други народи." Затова, пазейки старата дружба и обич, ние пращаме пратеници при вас; защото вие сте велик народ и владееете царство от Бога - като искаме от вас съвет и ви молим да ни пратите учен мъж; ако той обори евреите и сарацините, ние ще приемем вашата вяра.

Тогава царят потърси философа и като го намери, разказа му за хазарската молба и му рече:

- Иди, философе, при тия хора, говори им и им дай обяснения за Света Троица с Нейна помощ; защото никой друг не може да извърши това както трябва.

Константин рече:

- Щом заповядаш, господарю, аз с радост ще отида за тази работа - пеш и бос, без всичко онова, което Бог е казал на учениците Си да не носят.

А царят му възрази:

- Ако ти би искал да направиш това от свое име, добре говориш, но като имаш предвид царската власт и достойнство, иди със съответните почести и с царска помощ.

Константин веднага тръгна на път. Като стигна в Херсон, той изучи еврейския език и книжнина и преведе осемте части на граматиката, от което придоби по-голямо познание.

Тук живееше някой си самаританин, който идваше при Константин и спореше с него. Веднъж донесе самаритански книги и му ги показа. Философът ги измоли от него и като се затвори в жилището си, се отдаде на молитва. Добивайки просветление от Бога, той започна да чете книгите безпогрешно. Като видя това, самаританинът възкликна с голям глас:

- Наистина ония, които вярват в Христа, скоро приемат Светия Дух и Неговата благодат.

Веднага след това син му се покръсти, а след него се покръсти и самият той.

Там философът намери евангелие и псалтир, написани с руски букви и срещна човек, който говореше на тоя език. Той влезе в разговор с него и разбра смисъла на речта му, сравнявайки различието на звуковете - гласни и съгласни - със

своя говор. И като отправи молитва към Бога, скоро започна да чете и да говори на тоя език. И всички му се удивляваха и хвалеха Бога.

Като чу, че свети Климент още лежи в морето, помоли се и рече:

- Вярвам на Бога и се надявам на свети Климента, че ще го намеря и ще го извадя от морето.

Той убеди архиепископа, и като се качиха на кораб заедно с целия клир и с благочестивите граждани, отидоха на мястото. Щом стигнаха, морето утихна съвсем и те започнаха да копаят, пеейки. Веднага се разнесе голямо благоухание - като от много кадила, и след това се появиха светите мощи. Поеха ги с голяма чест и с прослава от страна на всички граждани и ги занесоха в града, както пише в неговото "Обретение".

По това време хазарският воевода излезе с войска, заобиколи един християнски град и го обсади. Като узна това, философът, без да се колебае, отиде при него; побеседва с него и като му наговори поучителни думи, укроти го. Той обеща да се по-кръсти и се оттегли, без да направи никаква пакост на ония хора.

А философът се върна обратно по своя път. В първия час на деня, когато си правеше молитвата, нападнаха го маджари, които виеха като вълци и искаха да го убият. Но той не се уплаши и не изостави молитвата си, а само казваше "Господи, помилуй" - защото беше свършил вече службата на първия час. А те, като го видяха, по Божие повеление се укротиха и започнаха да му се покланят. И като изслушаха поучителните слова от устата му, пуснаха го с мир с цялата му дружина.

Като се качи на кораб, Константин пое пътя към Хазарската земя, между Меотийското езеро и Каспийската врата на

Кавказките планини. Хазарите изпратиха да го посрещне един опитен и хитър мъж, който влезе в разговор с него и му рече:

- Защо вие имате лошия обичай да поставяте на мястото на един цар друг цар, от друг род? Ние винаги правим това според рода.

Философът му отговори:

- И Бог на мястото на Саула, който не вършеше нищо богоугодно, избра Давида, който угаждаше Богу, и неговия род.

Онзи отново запита:

- Защо вие изказвате всичките си доводи, като държите Библията в ръка? Ние не постъпваме така, а изнасяме всичката си мъдрост от гърдите си, като да сме я погълнали, и не се гордеем с Писанието като вас.

А философът му отвърна:

- На това аз ще ти отговоря така: Ако срещнеш гол човек и той ти каже "Имам много дрехи и много злато", ще му повярваш ли, като го виждаш гол?

Хазаринът отвърна:

- Не.

Тогава философът му рече:

- Така и аз ти казвам, че не ти вярвам. Ако ти наистина си погълнал всичката мъдрост, както се хвалиш, кажи ми колко родове има от Адама до Моисея и по колко години е държал всеки род?

Като не можа да отговори на това, хазаринът млъкна.

Като стигнаха там (в столицата), когато щяха да седнат на обяд у кагана, попитаха го:

- Какъв е твоят сан, за да те поставим на съответно място според сана ти?

Той рече:

- Имах дядо, много велик и славен, който стоеше близо до царя. Но когато отхвърли дадената му голяма чест, той бе изгонен и отиде в чужда земя, обедня и там ме роди. Аз потърсих предишната чест на прадедите, но не можах да я постигна, защото съм Адамов внук.

Те му отговориха:

- Уместно и право говориш, гостенино.

И оттогава почнаха да му оказват почести.

Каганът вдигна чаша и рече:

- Да пием в името на Единия Бог, Който е създал всяка твар.

А философът, като взе чашата си, рече:

- Пия в името на Единия Бог и на Неговото Слово, Който чрез Словото е създал всяка твар, "чрез Когото се утвърдиха небесата, в името на Животворящия Дух, чрез Когото се крепи цялото им войнство".

Каганът му отговори:

- За всичко говорим еднакво, но различно мислим само по това: вие славите Троица, а ние само един Бог, придържайки се о Писанието.

Философът отговори:

- Писанието проповядва и Слово, и Дух. Ако някой ти оказва

почит, но не почита твоето слово и твоя дух, а пък друг почита и трите - и тебе, и словото ти, и духа ти, кой от двамата те почита повече?

- Който почита и трите - рече каганът.

Тогава философът отговори:

- Затова ние постъпваме по-добре, като доказваме това с примери, вслушвайки се в пророците. Защото Исаия е рекъл: Чуй Ме, Иакове и Израилю, Когото Аз съм призовал: Аз съм първият. Аз съм во веки; и сега Ме провади Господ и Неговият Дух.

Иудеите, които стояха наоколо, му рекоха:

- Кажи ни как може женски пол да вмести в утробата си Бога, Когото не може да погледне, а камо ли да роди?

А философът, като посочи с пръст кагана и неговия пръв съветник, рече:

- Ако някой каже, че първият съветник не може да приеме кагана на гости, а пък след това каже, че последният негов слуга може да приеме кагана и да му окаже почести - как да нарека такъв човек, кажете ми: умен ли, или безумен?

- Безумен, и то много - отвърнаха те.

Тогава философът ги запитва:

- От всички видими твари кое е най-достойно?

Отговориха му:

- Човекът; защото той е създаден по образ и подобие Божие.

А философът им рече:

- Не са ли тогава безумни ония, които казват, че Бог не може

да се вмести в човека? Та нали Той се вмести и в къпина, и в облак, и в буря, и в дим, когато се явяваше на Моисея и на Иова? Как можеш, когато един е болен, да лекуваш друго? И човешкият род, който е изпаднал в тление, от кого друго би получил обновление, ако не от самия свой Творец? Кажете ми: Ако лекарят иска да постави пластир на някой болен, на дърво и на камък ли ще го постави? И ще направи ли по тоя начин болния човек здрав? А защо Моисей, подбуден от Светия Дух, рече в молитвата си, простирайки ръце към Бога: “Не ни се явявай вече, милосърдни Господи, в каменен гръм и в тръбен глас, но се всели в нашите утробы и отнеми нашите грехове!” Така казва Акила.

И така се разотидоха от обяда, като определиха ден, в който да беседват за всички тези неща.

Като седнаха отново с кагана, философът рече:

- Аз съм самичък между вас, без род и без другари; но ние спорим за Бога, в Чиито ръце е всичко, и нашите сърца. Сега, като говорим, нека ония от вас, които са силни в словото, каквото разберат, да кажат, че е тъй; а което не разбират, да попитат, и ние ще им обясним.

Иудеите му отговориха, думайки:

- И ние признаваме в Писанието и Слово, и Дух. Но кажи ни, кой закон е дал Бог на хората по-напред: Моисеевият ли, или тоя, който вие държите?

А философът рече:

- Затова ли питате, за да спазвате по-стария закон?

- Да, отговориха те; защото трябва да се спазва по-първият закон.

Тогава философът им рече:

- Ако искате да спазвате по-стария закон, откажете се съвсем от обрезанието.

Те възразиха:

- Защо говориш така?

- Кажете ми открито, рече философът: първият закон при обрезанието ли бе даден, или преди обрезанието?

- Мислим, че при обрезанието - отговориха те. А той им рече:

- След запрещението на Адама и след неговото грехопадение не даде ли Бог на Ноя първия закон, като нарече този закон "завет"? Защото Бог му рече: "Ето, Аз ще поставя Моя завет пред тебе и пред твоето потомство, и пред цялата земя", който се състои в три заповеди. И още рече Бог: "Яжте като злак тревист всичко, което хвърчи по небето, и всичко, което е на земята, и всичко, което е във водата; само месо с кръвта му, която е негова душа - него не яжте". И още: "Който пролее човешка кръв, вместо нея да се пролее неговата кръв." Защо вие, въпреки това, твърдите, че спазвате първия закон?

На това евреите му отговориха:

- Ние държим първия закон - Моисеевия; а това, което ти казваш, Бог не го е нарекъл "закон", а "завет" - както и наредбите на човека в рая нарече "заповед", и наредбите на Авраама нарече другояче: "обрезание", а не "закон". Защото друго е "закон", а друго е "завет". Творецът е нарекъл двете неща различно.

Философът им отговори:

- Аз пък по този въпрос ще ви кажа, че законът се нарича още и "завет". Защото Бог рече на Авраам: "Влагам Моя завет във вашата плът", който завет Той нарече още и "знак", който ще бъде между Мене и тебе". И към Иеремия Той извика:

“Чуйте думите на тоя завет и кажете на мъжете Юдови и жителите Иерусалимски; и рече им: “Тъй казва Господ, Бог Израилев: проклет да е оня човек, който не послуша думите на тоя завет, който Аз заповядах на бащите ви в деня, в който ги изведох от Египетската земя.

Иудеите му отговориха:

- Така приемаме и ние, че законът се нарича и завет; но всички ония, които се придържаха към Моисеевия закон, все угодиха на Бога. Тъй че и ние, придържайки се към него, се надяваме да бъде тъй. А вие, като въздигате друг закон, потъпквате Божия закон.

Философът им рече:

- Ние постъпваме добре. Ако Авраам не беше възприел обрезанието, а беше се придържал към първия, Ноевия закон, не би се нарекъл Божий приятел. Също по-късно и Моисей, след като написа своя закон, не се придържаше вече към предишния закон. Та и ние също постъпваме по техния пример: като получихме от Бога закон, спазваме го, та да пребъдва твърдо Божията заповед. Защото, когато Бог даде на Ноя закон, не му каза, че по-късно ще даде друг, а му каза, че този Завет ще пребъдва вечно във всяка жива душа. Също и по-късно, като даде обет на Авраама, не му възвести, че ще даде друг на Моисея. И защо вие се придържате към (Моисеевия) закон, когато Бог е възвестил чрез Иезекииля: “Ще го променя, и ще ви дам друг”. А Иеремия е казал явно: “Ето идват дни, казва Господ, и ще дам на дома Юдов и на дома Израилев нов Завет - не според завета, който дадох на вашите отци в ония дни, когато ги хванах за ръка, за да ги изведа от Египетската земя. Защото те не останаха в Моя Завет и Аз ги възненавидях. Но ето Завета, който ще дам на дома Израилев след ония дни, казва Господ: ще вложя Моя закон в помишленията им и ще го напиша в сърцата им; и Аз ще им

бъда Бог, а те ще бъдат Мой народ.” И пак Иеремия казва: “Тъй казва Господ: Спрете се във вашите пътища, разгледайте и разпитайте за вечните Божии пътеки, вижте кой е истинският път и тръгнете по него; и ще намерите успокоение за душите си. Но те рекоха: няма да вървим. Поставих пазачи над вас да ви рекат: Слушайте гласа на тръбата. Но те казаха: няма да слушаме. И тъй, чуйте, народи, и вие, които пасете стадото сред тях.” И веднага след това добавя: “Чуй, земьо: ето. Аз ще направя върху тия хора зло, плод на тяхното отвърщане от Мене; защото те не послушаха Моите думи и отхвърлиха Моя закон, който им проповядвах пророците”. И не само с тези места мога да ви покажа, че Моисеевият закон ще престане, а и с много още други ясни доводи от пророците.

Юдеите му отвърнаха:

- Всеки евреин знае наистина, че това ще бъде така; но времето за Помазания още не е дошло.

А философът им рече:

- Защо говорите така, когато виждате, че Иерусалим е разорен, че жертвоприношенията са престанали, и че се е сбъднало всичко онова, което пророците са предсказали за вас? Малахия казва много ясно: “Моето благоволение не е вече върху вас, казва Господ Вседържител; жертви от вашите ръце не приемам. Защото от изток слънце до запад се слави името Ми между народите, и на всяко място се пренася кадило и чиста жертва на Моето име, защото е велико Моето име между народите, казва Господ Вседържител.

А те рекоха:

- Ти казваш това: но според нас всички племена ще бъдат благословени и обрязани в град Иерусалим.

Философът отговори:

- Защо тогава Моисей казва: Ако Ме послушате добре и спазвате закона във всичко, пределите ви ще бъдат от Червеното море до Филистимското море и от пустинята до река Ефрат. А ние, другите народи, ще бъдем благословени в името на Оногова, в Когото е благословено и семето Авраамово, Който е произлязъл от Иесеевия корен. Който е наречен “очакване на народите” и “светлина на цялата земя и на всички острови”, и ще бъдем осенени от Божията слава, но не според този закон и не на това място. Това пророците го казват много ясно. Захария казва: “Ликувай от радост, дъще Сионова; ето, твоят Цар иде при тебе, кротък, възседнал върху осле, син на подяремница.” И продължава: “Тогава ще изтреби оръжието от Ефрема и конете от Иерусалим, и ще възвести мир на народите. И владичеството Му ще бъде от краищата на земята до крайните предели на вселената”. А Яков казва: “Не ще престане княз от Юда, нито вожд от чреслата Му, докато не дойде Онзи, за Когото това е запазено; Той е упование на народите.” Като виждате, че всичко това се е сбъднало и изпълнило, кого друго чакате? Даниил, научен от ангела, е казал: “Седемдесет седмици (има) до Вожда Христа, което значи четиристотин и деветдесет години, за да се потвърдят виденията и пророчествата.” А как мислите вие: кое е желязното царство, за което говори Даниил в съновидението на Навуходоносора?

- Римското - отговориха те.

Философът отново ги запита:

- А Камъкът, Който се откъсна от планината без човешки ръце, кой е?

Отговориха му:

- Помазаният.

А след това го запитаха:

- Ако признаем въз основа на пророците и на други доводи, че Той вече е дошъл, както ти казваш, защо и досега още римското царство се държи на власт?

Философът отговори:

- То не се държи вече, а е отминало, както са отминали и другите, според видението. Защото нашето царство не е римско, а е Христово, както казва и пророкът: “Ще въздигне Бог небесно царство, което няма да се разруши во веки, и това царство няма да бъде предадено на друг народ; то ще съсипе и ще затрие всички царства, а само то ще стои во веки”. Не стои ли сега това именно царство - християнското царство, което се назовава с Христовото име? Ромеите се покланяха на идолите, а християнските царе - едни от един, други от друг народ и племе - царуват в Христово име, както казва и пророк Исаия, обръщайки се към вас: “Оставихте името си за поругание на Моите избраници; вас ще избие Господ, а ония, които Му служат, ще ги нарече с ново име, което ще бъде благословено по цялата земя. Защото те ще благославят истинския Бог, и ония, които се кълнат на земята, ще се кълнат в небесния Бог.” Не са ли се сбъднали вече предсказанията на всички пророци, изречени явно за Христа? Исаия предсказва за Неговото раждане от Девица, казвайки така: “Ето, Девица ще зачене в утробата си и ще роди Син, и ще нарекат името му Емануил, което ще рече “с нас е Бог”. А Михей казва: И ти, Витлееме, земя Юдова, никак не си най-малък между Юдовите царства; защото от тебе ще излезе Вожд, Който ще пасе Моя народ Израил, Чийто произход е открай време, от вечни дни. Затова Той ще ги остави до времето на онази, която има да роди, и тя ще роди.” А Иеремия казва: “Попитайте и вижте: няма роди мъжки пол? Защото велик е оня ден, и няма друг подобен нему; ще бъде усилено време за Якова, но той ще се

избави от него.” Исаия пък е рекъл: “Преди още да настъпят родилните болки, преди да дойде времето ѝ за раждане, болките изчезнаха и тя роди Син.”

Юдеите подхванаха отново:

- Ние сме благословено семе от Сима и сме благословени от нашия отец Ной, а вие не сте.

Философът им разясни и това, като им рече:

- Благословието на вашия отец Ной не е нищо друго освен възхвала към Бога и никак не се отнася до самия него (до Сим). Защото ето как е: Ной е рекъл: “Благословен да бъде Господ Бог на Сима”, а на Яфета, от когото сме ние, е казал: “Да разпространи Бог Яфета и той да се посели в жилищата Симови.”

Така философът им разясни всичко от пророците и от другите книги и не ги остави, докато сами те не казаха:

- Така е, както ти казваш.

Те пак рекоха:

- Защо вие, осланяйки се на човек, се смятате за благословени, когато Писанието проклина такива хора?

Философът ги запита:

- Давид прокълнат ли беше, или благословен?

- Благословен, и то много - отговориха те.

А философът им рече:

- Та и ние се осланяме на Оногова, на Когото се осланя и той. Защото той казва в псалмите си: “Човекът, Който беше в мир с мене, на Когото се уповавах.” А този човек е Христос Бог. А

пък който се уповава на обикновен човек, него и ние го смятаме за прокълнат.

След това те поставиха друг въпрос, казвайки:

- А защо вие християните отричате обрязването, когато Христос не го отрече, а го изпълни според закона?

Философът отговори:

- Онзи, Който едно време рече на Авраама: “Това да бъде завет между Мене и тебе.” Той, като дойде, изпълни този завет, който обаче продължи от Авраама до самия Него; но Той не нареди този завет да продължава по-нататък, а ни даде кръщението.

Те възразиха:

- А защо тогава други хора преди това угодиха на Бога, макар че не носеха Христовия знак, а Авраамовия?

Философът отговори:

- Защото никой от тях не е имал две жени, а само Авраам; затова Бог обряза краекожието му, като с това му постави граница, която той да не прекрачва по-нататък, и посочи първия брак на Авраама за пример на другите, та и те да вървят по него. Същото направи и с Якова, като повреди жилата на бедрото му, защото беше взел четири жени. Той разбра причината, поради която Бог му стори това, и затуй Бог му нарече името “Израил”, тоест “ум, който вижда Бога”; защото след това той вече не се докосна до жена. А Авраам не разбра това.

Иудеите отново го запитаха:

- Защо вие, като се покланяте на идоли, смятате, че угаждате на Бога?

Философът отговори:

- Научете се най-напред да различавате имената - що е образ и що е идол. И като разберете, не нападайте християните. Защото във вашия език има десет названия за такова изображение. Ще ви попитам и аз: Скинията, която Моисей видя на планината и донесе долу на земята, не беше ли образ? И не беше ли образ онова точно подобие, което той изкусно направи от дървени сглобки и кожи, и вълна, и с изящни херувими? И щом като я направи по тоя начин, да кажем ли, че вие отдавате почит на дървото, и на кожата, и на вълната, а не на Бога, Който тогава посочи тоя образ? Същото е и със Соломоновия храм, понеже и той имаше изображения на херувими и на ангели и образи на много други неща. Та така също и ние християните правим изображения на Божиите угодници и им отдаваме подобаваща почит, като отделяме добрите от демонските изображения. Така и Писанието порицава едни, които принасят своите синове и дъщери в жертва на бесовете, и призовава върху тях Божия гняв, а възхвалява други, които жертват своите синове и дъщери.

Иудеите пак рекоха:

- Не се ли противите на Бога, като ядете свинско и заешко месо? Той им отговори:

- Първият закон нарежда: "Яжте всичко като злак тревист", защото "за чистите всичко е чисто, а на осквернените и съвестта им е осквернена". Също и в Битието Бог казва: "Ето, всичко е твърде добро"; само заради вашето лакомство обаче Той е забранил някои неща. Рекъл е Бог още: "Яде Яков и се насити, а се отрече (от Бога) възлюбления." И пак: "Седна народът да яде и да пие, а после стана да играе."

От многото прения ние, като ги съкратихме, изложихме тук само малко - колкото за знание; а който иска да подири тези

беседи както са, в пълнота, ще ги намери в съчиненията му, които преведе нашият учител архиепископ Методий, като ги раздели на осем части. Там ще види силата на словото, дадена му по Божия благодат, насочена като огнен пламък срещу противниците.

Хазарският каган и началстващите мъже, като изслушаха всички тези негови приятни и подобаващи слова, рекоха му:

- Ти си изпратен тук от Бога за наше назидание. Като си изучил с Негова помощ цялото Писание, ти ни разясни всичко поред и наслади до насита всички ни с медоточивите думи на Светото Писание. Макар че сме хора неуки, ние вярваме, че ти си от Бога. Но ако искаш повече да успокоиш нашите души, поправи ни във всичко чрез примери и ни обясни поред онова, което те питаме.

И така се разотидоха да си починат.

Като се събраха на другия ден, хазарите му рекоха:

- Покажи ни, почтени мъжо, с примери и с разяснения онази вяра, която е най-добра от всички.

Философът им отговори:

- Двама съпрузи били на голяма чест и много обичани от един цар. Но като съгрешили, царят ги изпъдил и ги изгонил от царството. Те живели дълги години и родили деца в нищета. Децата се събирали заедно и се съвещавали по какъв начин биха могли да се върнат отново в предишното си положение. Едно от тях давало един съвет, друго - друг, а трето - трети. Кой съвет би трябвало да се държи? Нали най-добрият?

А те рекоха:

- Защо говориш тъй? Всеки счита своя съвет за по-добър от другия. Затова и иудеите смятат своя за най-добър, сарацините

- също, а другите - друг. Кажете ни тогава кое от тези мнения да смятаме за най-добро?

Философът им отговори:

- Огънят изпитва златото и среброто, а човек с разума си отделя лъжата от истината. Кажете ми: от какво стана първото грехопадение? Не е ли от виждането на сладкия плод и от желанието за добиване на божественост?

- Така е - отговориха те.

А философът продължи:

- Ако някой, като е ял много мед или е пил студена вода, получи някаква болест, и дойде лекар, та му каже: "Яж още много мед и ще оздравееш", или на оногова, който е пил студена вода, каже: "Напий се със студена вода и стой гол на студа и ще оздравееш", а след това друг лекар му каже не така, а му препоръча обратното лекуване - вместо мед да пие горчиво и да пости, или вместо студено препоръча топло и горещо - кой от двамата лекува по-изкусно?

Всички отговориха:

- Онзи, който препоръчва обратно лекуване; затова и похотните страсти на този живот трябва да се умъртвяват с горчивина, а гордостта - със смирение. Различните болки трябва да се лекуват с обратното средство. И у нас също казват:

- Дърво, което отначало ражда тръни, после дава сладък плод.

Тогава философът им рече:

- Добре отговорихте. Така и Христовият закон отначало показва суровостта на богоугодния живот, но сетне във

вечните жилища принася стократен плод.

Един от тези съветници, който познаваше добре сарацинското злоучение, запитва философа:

- Кажете ми, гостенино, защо вие не зачитате Мохамеда? В своите книги той много е похвалил Христа, като казва, че от Девица, Мойсеева сестра, се е родил велик Пророк, Който и мъртви е възкресявал, и с голяма сила е лекувал всякакви болести.

Философът му отговори:

- Нека да отсъди каганът: Кажете ми: ако Мохамед е пророк, как тогава да вярваме на Даниила? Защото той е казал, че до Христа ще престане всяко видение и пророчество. Как може тогава Мохамед да бъде пророк, щом се е явил след Христа? Ако него наречем пророк, трябва да отхвърлим Даниила.

Мнозина от тях извикаха:

- Каквото е казал Даниил, казал го е по Божие вдъхновение. А за Мохамеда всички знаем, че е лъжец и пагубник за нашето спасение; всичките си великолепни заблуди е изрекъл за зло и за срамотия.

Тогаваш първият съветник между тях каза на сарацинските си приятели:

- Този гостенин с Божия помощ повали на земята цялата иудейска гордост, а вашата захвърли отвъд реката като скверна.

А след това се обърна и към всички люде:

- Както е дал Бог на християнския цар власт над всички народи и съвършена мъдрост, така им е дал и истинската вяра, без която никой не може да живее вечен живот. Слава на Бога

во веки!

И всички рекоха:

- Амин!

А философът, просълзен, се обърна към всички:

- Братя и отци, приятели и чеда! Ето, Бог даде пълно разбиране и достоен отговор на всичко. Ако има още някой, който да се противи, нека дойде да ни обори, или да бъде оборен. Прочее, който е съгласен с това, нека се покръсти в името на Света Троица. А който не иска - аз нямам вина за това; но той ще види в съдния ден, когато "Ветхият по дни" ще седне на престола да съди като Бог всички народи.

Те (хазарските управници) отговориха:

- Ние не сме врагове на себе си; но нареждаме това да стане постепенно: да се покръсти доброволно кой когато иска - от днес нататък. А който от вас се кланя на запад, или се моли по еврейски обичай, или пък следва сарацинската вяра, той ще получи от нас смъртно наказание.

И така се разотидоха радостни.

Тогава около двеста души от тях се покръстиха, като се отказаха от поганските мерзости и от беззаконните женитби. А каганът написа до царя такова писмо:

- Ти, господарю, ни изпрати такъв мъж, който ни обясни със слово и с примери, че християнската вяра е свята. Като се убедихме, че тя е истинската вяра, ние наредихме всички да се покръстят доброволно, като се надяваме и ние да направим същото. Всички ние сме приятели на твоето царство и сме готови да ти служим, където поискаш.

Като изпращаше философа, каганът му даваше много дарове;

но той не прие, а само каза:

- Дай ми колкото имаш тук гръцки пленници; то ми е по-скъпо от всички дарове.

Събраха до двеста души и му ги предадоха. И той радостен тръгна по своя път.

Като стигнаха до безводни и пустинни места, не можеха вече да понасят жаждата. Намериха вода в едно блато, но не можаха да пият от нея, понеже беше горчива като жлъчка. Когато всички се пръснаха да търсят вода, Константин рече на брата си Методий:

- Не мога вече да търпя жаждата; гребни от тази вода. Онзи, Който едно време превърна за израилтяните горчивата вода в сладка, Той ще даде сега и на нас утеха.

Като гребнаха, намериха я сладка като медовина и студена. Пиха и прославиха Бога, Който прави такива добрини на своите раби.

В Херсон, като вечеряха с архиепископа, философът му рече:

- Благослови ме, отче, както би ме благословил баща ми.

Когато някои го запитаха насаме: "Защо направи това?", философът отговори: "Наистина, той утре ще се пресели от нас при Бога и ще ни напусне." Така и стана: думите му се сбъднаха.

Във Фулското племе имаше един голям дъб, сраснал с череша, под който извършваха обреди. Наричаха го с името Александър и не позволяваха на жени да пристъпват нито към него, нито към обредите. Като чу за това, философът не се забави да отиде там, и като застана сред тях, им рече:

- Елините са отишли във вечна мъка, задето са се кланяли

като на Бог на небето и на земята - такива велики и добри творения; а вие, които се кланяте на такава нищожна вещ като това дърво, което е предназначено за огъня, как ще се избавите от вечния огън?

Те отговориха:

- Ние не сме почнали да вършим това отсега, а сме го приели от нашите бащи; от това дърво ние намираме изпълнение на всички наши молитви - особено за дъжд и за много други неща. И как ние ще направим това (да отсечем дървото), което никой никога не е дръзвал да направи? Ако някой дръзне да направи това, ще го сполети смърт, а ние няма вече да видим дъжд докрая.

Философът им отвърна:

- Бог говори за вас в Писанието, а вие защо се отвърщате от Него? Исаия възвестява от Божие име, думайки: "Ето, Аз идвам да събера всички племена и всички народи и те ще дойдат и ще видят славата Ми. И ще туря на тях белег, и от спасените измежду тях ще пратя сред народите - в Тарсис, и във Фуд, и в Луд, и в Мосох, и в Товел, и в Елада, и в далечните острови, които не са слушали за Моето име, и те ще възвестят сред народите Моята слава, казва Господ Вседържител." И още: "Ето, Аз ще пратя рибари и много ловци и те ще ви изловят от хълмовете и от каменните скали." Тъй че, братя, познайте Бога, Който ви е създал. Това е благовестието на Новия Божий Завет, в който сте се кръстили.

И тъй, като ги убеди с благи думи, накара ги да отсекаат дървото и да го изгорят. Старейшината им, като се поклони, отиде и целуна Светото Евангелие. Така направиха всички. И като взеха от философа бели свеци, пеейки, отидоха при дървото. Философът взе секирата и като удари тридесет и три пъти, заповяда на всички да секат, да го изкоренят и да го

изгорят. И още същата нощ дойде от Бога дъжд и напои земята. Те с голяма радост възхвалиха Бога, а Бог се зарадва много на това.

А философът си отиде в Цариград и след като се яви при царя, остана да живее в безмълвие при църквата на светите Апостоли, молейки се на Бога.

В църквата “Света София” имаше един потир със скъпоценни камъни, върху който имаше стихове, написани с еврейски и самаритански букви, които никой не можеше нито да прочете, нито да обясни. Философът взе, прочете ги и ги разясни. Първият стих гласеше тъй: “Чашо моя, чашо моя, пророкувай, докато звездата (изгрее); бъди за питие на Господа Първородния, Който бди през нощта.” След това вторият стих: “Направена от друго дърво за вкуване на Господа; пий и се опивай с радост и възкликни “Алилуя”.” И след това третият стих: “Ето, Князът иде и целият събор ще види Неговата слава и сред тях цар Давид.” А след това беше написано числото деветстотин и девет. Философът, като пресметна подробно, намери, че от дванадесетата година на Соломоновото царуване до Рождество Христово има деветстотин и девет години. Тъй че това е пророчество за Христа.

Докато философът се радваше в Бога, появи се друга задача и друг труд - не по-малък от предишните. Моравският княз Ростислав по Божие внушение направи съвет със своите князе и с моравците и изпрати пратеници при цар Михаила с тия думи: “Нашият народ се отметна от езичеството и държи християнския закон, но нямаме такъв учител, който да ни обяснява на наш език истинската християнска вяра, та и други страни, като видят това, да направят като нас. Затова, господарю, изпрати ни такъв епископ и учител, защото от вас всякога изхожда добър закон за всички страни.”

Царят свика съвет, повика Константина Философа и като го

накара да изслуша тази молба, рече му:

- Зная, философе, че си уморен; но потребно е ти да отидеш там, защото никой друг не може да свърши тази работа като тебе.

Философът отговори:

- Макар че съм уморен и болен тялом, аз с радост ще отида там, стига само да имат писменост на своя език.

А царят му рече:

- И дядо ми, и баща ми, и мнозина други са търсили такова нещо, но не са намерили; как мога аз да го намеря?

Философът рече:

- Кой може тогава да пише думите си на вода и да си спечели име на еретик?

А царят заедно с вуйчо си Варда му отговориха:

- Ако ти поискаш, това може да ти го даде Бог, Който дава на всички ония, които се молят без съмнение, и отваря на ония, които чукат.

Философът си отиде и според стария си обичай се отдаде на молитва заедно с другите си сътрудници. И Бог, Който слуша молитвите на Своите раби, скоро му яви това, и той веднага състави азбуката и започна да пише евангелските думи: "В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото."

Царят се зарадва и прослави Бога със своите съветници. Той изпрати философа с много дарове, като написа до Ростислава такова послание: "Бог, Който иска всеки да достигне до познание на истината и да се издигне до по-високо достойнство, като видя твоята вяра и твоето старание, направи

да се изпълни твоето желание, като откри сега, в наше време, букви на вашия език - нещо, което не е бивало досега, освен в първите времена - та и вие да се причислите към великите народи, които славят Бога на свой език. И ето, ние ти пращаме този човек, комуто Бог откри тези букви - мъж почтен, благоверен и многоучен философ. Приеми го като дар, по-голям и по-скъп от всякакво злато и сребро, и скъпоценни камъни и преходно богатство. Постарай се с него да затвърдиш успешно делото и с цялото си сърце да потърсиш Бога. Не отхвърляй и общото спасение, а подтиквай всички да не се бавят, но да тръгнат по истинския път. По този начин и ти, като ги приведеш със своето старание към истинско богопознание, ще получиш срещу това своята награда и в този век, и в бъдещия, за всички души, които ще повярват отсега и докрай века в нашия Христос Бог, и ще оставиш спомен за себе си в бъдните поколения, подобно на великия цар Константин.”

Като пристигна в Моравия, Ростислав го прие с големи почести и като събра ученици, даде му ги да ги учи. В кратко време той преведе целия църковен чин и ги научи на утренната, часовете, вечернята, повечерието и литургията. И тогава според пророческите думи “отвори се ушите на глухите”, та чува думите на Писанието, и “езикът на гъгнивите стана ясен”. И Бог се зарадва на това, а дяволът бе посрамен.

Когато Божието учение взе да се шири, злият и “открай време” завистлив три пъти проклет дявол не изтърпя това добро дело, но като влезе в своите съсъди, започна да подстрекава мнозина, казвайки:

- Не се слави Бог по този начин. Ако това беше угодно Богу, не можеше ли Той да направи тъй, че и те още отначало да пишат своята реч със свое писмо и така да славят Бога? Но Той е избрал само три езика - еврейски, гръцки и латински, чрез които подобава да се въздава слава на Бога.

Това го говореха латинските клирици - архиереи, иереи и техните ученици. Философът се бори с тях като Давид с чуждоплеменниците, и като ги надви със словото на Писанието, нарече ги триезичници и пилатовци, понеже Пилат така написал надписа на кръста Господен. И не само това говореха, но проповядваха и други безчестия, като казваха, че под земята живеят велеглави човеци, че всяка змия е дяволско творение, и че който убие змия, ще се избави от девет гряха. Ако пък някой убие човек, три месеца да пие от дървена чаша, а до стъклена да не се докосва. При това те не забраняваха да се правят жертвоприношения по старите обичаи и да се сключват безчестни женитби.

Философът изсече като тръни всички тези заблуждения и ги изгори с огъня на словото, говорейки:

- Принеси Богу хвалебна жертва и въздай на Всевишния твоите молитви. "Не напущай жената на твоята младост"; защото "ако я намразиш и я напуснеш, безчестие ще покрие помишленията ти, казва Господ Вседържител." И "пазете се в душите си никой от вас да не изостави жената на своята младост". Но "вие вършехте това, което Аз ненавиждах; защото Господ беше свидетел между тебе и жената на твоите младини, която ти изостави; а тя е твоя другарка и жена на твоя завет". И в евангелието Господ казва: "Слушали сте, че бе казано от древните: "Не прелюбодействуй." Аз пък ви казвам, че всеки, който погледне на жена с пожелание, вече е прелюбодействувал с нея в сърцето си." И още е казано: "Аз ви казвам, че който напусне жена си, освен за прелюбодеяние, той я прави да прелюбодействува; и който вземе напуснатата от мъжа си, той прелюбодействува." И апостолът е казал: "Това, което Бог е съчетал, човек да го не разлъчва."

**Равноапостолни учители
славянски - от ляво на дясно -
Наум, Климент, Сава, Методий,
Ангеларий, Кирил, Горазд. Фреска
от манастира на св. Наум в Охрид.
1806 г.**

Като прекара четиридесет месеца в Моравия, той отиде да посвети учениците си. По пътя го прие Коцел, панонският княз, който, желаейки силно да усвои славянските книги, му даде около петдесет ученици да се учат на тях. И като му оказа големи почести, изпрати го нататък. А философът, проповядвайки евангелското слово без награда, не взе нито от Ростислава, нито от Коцеля ни злато, ни сребро, ни друго нещо, а само измоли от двамата деветстотин души пленници и ги освободи.

Когато беше във Венеция, насъбраха се срещу него епископи, попове и черноризци, като врани срещу сокол, и повдигнаха триезичната ерес, като казваха:

- Кажни ни, човече, как измисляш книги за славяните и ги учиш? Досега никой друг не е изнамерил такива книги - нито апостолите, нито римският папа, нито Григорий Богослов, нито Иероним, нито Августин. Ние знаем само три езика, на които подобава да се слави Бог с книги: еврейски, гръцки, латински.

А философът им отговори:

- Не пада ли от Бога дъжд еднакво за всички? Също и слънцето не грее ли на всички? Не дишаме ли всички еднакво въздух? Как не се срамувате, като определяте само три езика, а искате всички други племена и народи да бъдат слепи и глухи? Кажете ми: дали смятате Бога за безсилен, та да не може да даде това, или го смятате за завистлив, та не иска да го даде? Ние пък знаем много народи, които имат книги и въздават слава на Бога всеки на своя език. Известно е, че такива са арменците, персите, абазгите, иверите, сугдите, готите, аварите, тирсите, хазарите, арабите, египтяните, сирийците и много други. Ако не искате да разберете от тези примери, то поне от Писанието познайте Божията воля. Давид се провиква и казва: "Възпейте Бога, цяла земьо, възпейте Господу песен нова." И пак: "Възкликнете Господу, цяла земьо; пейте, възвеселете се и възпейте." И другаде: "Цялата земя да Ти се поклони и да Ти пее, да пее на Твоето име, Вишний." И пак: "Хвалете Господа всички народи, прославяйте Го всички люде." И пак: "Всичко, що диша, да хвали Господа". В евангелието пък е казано: "А на всички ония, които Го приеха, даде възможност да станат чеда Божии." И пак в същото евангелие: "Аз не само за тях се моля, но и за ония, които по тяхното слово повярват в Мене, та да бъдат всички едно - както Ти, Отче, в Мене, така и Аз в Тебе." Матей пък казва: "Даде Ми се всяка власт на небето и на земята; и тъй, идете и научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца, и Сина, и Светаго Духа и като ги учите да пазят всичко, което съм ви заповядал. И ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света. Амин." Също и Марко: "Идете по целия свят и проповядвайте евангелието на всички твари; който повярва и се кръсти, ще бъде спасен, а който не повярва, ще бъде осъден. А повярвалите ще ги придружават тия личби: с Моето име ще изгонват бесове и ще заговорят на нови езици". А на вас законоучителите казва: "Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, задето затваряте царството небесно пред

човеците; защото нито вие влизате, нито пускате ония, които искат да влязат в него". И пак казва: "Горко вам, книжници, задето взехте ключовете на познанието; сами не влязохте и на желаещите да влязат пречите". А на коринтяните апостол Павел казва: "Желая всички вие да говорите езици, а още повече да пророчествувате; защото онзи, който пророчествува, е по-горен от оногова, който говори езици - освен ако ги тълкува, та църквата да получи поука. А сега, братя, ако дойда при вас и заговоря на непознати езици, каква полза ще ви принесе, щом не ви говоря било с откровение, било с познание, било с пророчество, било с поука? Също и бездушните предмети, които издават звук - било пищялки, било гусли - ако не покажат различие в свирнята, как ще се разбере това, което се тръби или се свири? Защото, ако тръбата издаваше неопределен глас, кой ще се готви за битка? Така и вие, ако изговаряте с езика си неразбрани думи, как ще се разбере това, което говорите? Тогава ще говорите на вятъра. Толкова например различни думи има на света и нито една от тях не е без смисъл; ако аз не разбирам смисъла на думите, ще бъда чужденец за говорещия, а и говорещият ще бъде за мене чужденец. Така и вие, бидейки ревнителите към духовни дарби за поука на църквата, молете се да ги имате в изобилие. Затова, който говори на непознат език, нека се моли за дарба да тълкува. Ако се моля на непознат език, духът ми се моли, но умът ми остава неплоден. И тъй, какво? Ще се моля с дух, но ще се моля и с ум; ще пея с дух, но ще пея и с ум. Ако благословиш само с дух онзи, който е от простолюдието, как ще каже "амин" на твоята молитва, щом не разбира какво говориш? Ти хвалиш Бога добре, но другият не се поучава. Благодаря на моя Бог, задето повече от всички ви говоря езици; но в църквата предпочитам да кажа пет думи разбрани, за да поуча другите, нежели хиляда думи на непознат език. Братя, не бивайте деца по ум; бъдете младенци за злото, а по ум бъдете свършени. В закона е писано: "На чужди езици и с

чужди уста ще говоря на тоя народ, но и тъй няма да Ме послушат, казва Господ". Тъй че езиците са белег не за повярвалите, а за неповярвалите; а пък пророчеството не е за неповярвалите, а за повярвалите. Ако се събере цялата църква заедно и всички заговорят на непознати езици, и влезе някой непросветен или неповярвал, няма ли да каже, че сте побъркани? Но ако всички почнат да пророчествуват, и влезе някой непросветен или неповярвал, тогава той се изобличава от всички и се осъжда от всички, тъй че тайните на сърцето му излизат наяве, и той, като падне ничком, ще се поклони Богу и ще признае, че Бог наистина е с вас. И тъй, какво да се прави, братя? Когато се събирате и всеки от вас има или псалом или поучение, или откровение, или говорене на непознат език, или тълкуване, нека всичко да бъде за назидание. Ако някой ще говори на непознат език, нека да говорят двама или трима, и то подред, а друг да тълкува. Ако пък няма тълкувател, тогава те да мълчат в църквата, а да говорят на себе си и на Бога. Също и от пророчествуващите да говорят двама или трима, а другите да обсъждат. Ако ли пък се яви откровение някому другиму, който седи, нека първият да млъкне. Така можете един след друг всички да пророчествувате, та всички да имат утеха. И пророческите духове се подчиняват на пророчествуващите; защото Бог не е Бог на безредието, а на мира. Така е във всички църкви между светиите. Жените ви да мълчат в църквите; на тях не им е позволено да говорят, а да се подчиняват, както казва и законът. Ако искат да научат нещо, да запитат мъжете си вкъщи; защото е срамотно жена да говори в църква. Нима от вас излезе словото Божие? Или само до вас достигна? Ако някой се мисли, че е пророк или изпълнен с дух, нека да разбере, че това, което ви пиша, са Господни заповеди. А който не разбира, нека не разбира. И тъй, братя, показвайте ревност към пророчествуване, но не забранявайте да се говорят и езици. Нека всичко да става с приличие и ред." И пак казва: "И всеки език да изповяда, че

Иисус Христос е Господ, за слава на Бога Отца, амин.”

С тези думи и с други по-силни ги посрами, остави ги и си отиде.

*Свв. Константин-Кирил и
Методий. Миниатюра от
минологията на Василий II.
Константинопол. 985 г.*

Като узна за него Римският папа, прати да го повикат. И когато той дойде в Рим, самият папа Адриан излезе да го посрещне с всички граждани, със свеци в ръце, понеже носеше мощите на свети Климент, мъченик и папа римски. И зарад него Бог незабавно направи тук преславни чудеса: разслабен човек се излекува, и мнозина други се изцериха от различни недъзи; също и пленниците, които призоваха името на Христа и на свети Климента, се освободиха от ръцете на ония, които ги бяха пленили.

А папата, като прие славянските книги, освети ги и ги положи в църквата на света Дева Мария, която се нарича “Ясли”. След това папата заповяда на двамата епископи

Формоза и Гаудерик да посветят славянските ученици. И като ги посветиха, веднага отслужиха литургия в църквата на свети апостол Петър на славянски език; и на другия ден служиха в църквата на света Петронила, на следния ден - в църквата на свети Андрей, а оттам пък в църквата на великия вселенски учител апостол Павел. И пяха цяла нощ, като славословеха Бога на славянски език, а на сутринта служиха пак литургия над светия му гроб, подпомогнати от епископ Арсений, който беше един от седемте епископи, и от Анастасий Библиотекар. А философът не преставаше да отдава, заедно със своите ученици, достойно хвала на Бога за това. При него непрекъснато идваха римляни и го разпитваха за всичко; и като получаваха двойни и тройни обяснения на своите въпроси, отиваха си доволни по домовете.

Дойде също тъй и някой си евреин, който се препираше с него, и веднъж му каза:

- Според броя на годините Христос още не е дошъл, за Когото пророците казват, че ще се роди от Девица.

Философът, като му изброи по родове всички години от Адама, доказа му подробно, че е дошъл, и му посочи колко години има оттогава досега. И като го поучи, отпрати го.

Сполетяха го много мъки и той се разболя. И като боледуваше така дълго време, веднъж видя Божие явление и почна да пее тъй: "От ония, които ми казаха: "Да идем в дома Господен", се възвесели духът ми и се възрадва сърцето ми". И като се облече в празничните си дрехи, прекара така целия ден, радвайки се и думайки: "Отсега вече не съм слуга нито на царя, нито никому другиму на земята, а само на Бога Вседържителя. Не бях, но станах и ще бъда во веки, амин".

На следния ден той прие светия монашески образ и като прибави светлина към светлина, нарече се с името Кирил. И в

този (монашески) чин прекара петдесет дни. Когато наближи часът да приеме покой и да се пресели във вечните жилища, той вдигна ръце към Бога и със сълзи отправи молитва, като казваше така:

- Господи Боже мой - Който си сътворил всички ангелски чинове и безплатни сили, "Който си разпрострял небесата и си утвърдил земята", Който си привел от небитие в битие всичко съществуващо, Който всякога и на всяко място изслушваш ония, които изпълняват Твоята воля и се боят от Тебе, и спазват Твоите заповеди, послушай сега и моята молитва: запази Твоето вярно стадо, над което беше поставил мене непотребния и недостоеен Твой раб; избави го от злобата на ония, които говорят хула срещу Тебе, и погуби триезичната ерес. Издигни Твоята църква и съедини всички в единомислие; издигни избрани люде, единомислени в Твоята истинска вяра и в правото изповедание, и вдъхни в сърцата им словото на Твоето учение. Ако си избрал нас недостойните за проповедници на Христовото евангелие и ако се стремим към добри дела и вършим това, което Ти е угодно - това ни е Твой дар. Тези, които Ти ми беше поверил, предавам Ти ги като Твои. Ръководи ги с мощната Си десница и ги покрий с покрива на крилата Си, та всички да възхвалят и да славят името Ти - на Отца, и Сина, и Светия Дух. Амин!"

И като целуна всички със свято целование, рече:

- Благословен е Бог, "Който не ни предаде за плячка в зъбите на нашите невидими врагове, но разкъса техните примки и ни избави от тяхната гибел". И така почина в Господа, бидейки на 42 години, на четирнадесетия ден от месец февруари, индикт втори, в 6377 година от сътворението на света.

Тогава папата заповяда на всички гърци, които бяха в Рим, а така също и на римляните, да се съберат заедно със свещи и да пеят над него и да му направят погребение, каквото биха

направили на самия папа. И така направиха.

А Методий, неговият брат, замоли папата, казвайки:

- Майка ни ни е заклела, който от нас пръв почине, другият да го пренесе в братовия му манастир и там да го погребете.

Папата нареди да го положат в ковчег и да заковат ковчегата с железни гвоздеи. И така го държа седем дни, готвейки го за път.

Но римските епископи рекоха на папата:

- Понеже, след като е ходил по много земи, Бог го е довел тук и тук е приел душата му, тук подобава и да бъде погребан като всепочитан мъж.

Папата рече:

- Заради неговата светост и обич аз, нарушавайки римския обичай, ще го погребам в моя гроб в църквата на свети апостол Петър.

А брат му рече:

- Тъй като не ме послушахте и не ми го предадохте, нека, ако обичате, да почива в църквата на свети Климент, с чиито мощи е дошъл тук.

И папата заповяда да направят така.

Тогаваше епископите се събраха отново заедно с хората, които се готвеха да го изпроводят тържествено, и рекоха:

- Да разковем ковчегата и да видим да не би да е взето нещо от него.

Мъчиха се много, но, по Божие повеление, не можахме да разковем ковчегата. И така го положиха в гроба, от дясната

страна на олтара в църквата на свети Климент, където веднага почнаха да стават много чудеса. Като виждаха тези чудеса, римляните все повече се привързваха към неговата светиня и неговото почитание. Изписаха икона над гроба му и започнаха денонощно да палят кандило над него, хвалежки Бога, Който прославя така ония, които Го славят. Нему да бъде слава и чест, и поклонение во веки веков, амин.

**Тропарь равноапостольному Кириллу Философу,
учителю Словенскому, глас 4**

От пелѣн прилѣжно/ премѹдрость сестрѹ себѣ сотворѣв,
Богогласе,/ пресвѣтлюю видев, яко девѣцу чѣстѹ,/ юже приѣм,
приведѣ,/ яко монѣсты златѹми сѣю украсив своѹ дѹшу и ум,/ и обрѣтесе яко другѣй Кирилл, блаженне,// разумом и ѣменем мѹдре.

Перевод: *С младенчества настойчиво сделав мудрость своей сестрой (Притч.7:4), проповедник Божий, ты видел ее светлейшей, как непорочную деву, которую ты принял, привел к себе, словно золотым ожерельем украсил ею свою душу и ум, и стал (в монашестве) другим, Кирилл (в миру - Константин), блаженный, мудрый по имени и по разуму.*

**Кондак равноапостольному Кириллу Философу,
учителю Словенскому, глас 2**

Твѣрдѹм и богодохновѣнным учѣнием/ просвещая мир пресвѣтлыми зарями,/ обтечѣ, яко мѹлния вселѣннѹю,/ Кириллѣ блаженне,/ разсеваѣя пресвѣтлое Бѹжие слѹво,/ на западе и сѣвере и юзе// мир просвещая чудесѹ.

Перевод: *Просвещая мир преярким сиянием неизменного и Боговдохновенного учения, облетел ты, как молния, вселенную, Кирилл блаженный, рассеивая пресветлое Божие*

слово на западе и севере, и юге, просвещая мир учением, святой.

Ин кондак равноапостольному Кириллу Философу, учителю Словенскому, на молебне, глас 2

Твёрдаго и Богодохновеннаго учёния/ просвещая мир пресвётлыми зарями,/ обтечэ, яко мólния, вселённую, Кирилле святе,/ разсева́я Бóжие сло́во на за́паде, и се́вере, и ю́зе,// мир просвещая́ учéнием, свя́те.

Перевод: *Просвещая мир преряким сиянием неизменного и Боговдохновенного учения, облетел ты, как молния, вселенную, Кирилл святой, рассеивая Божие слово на западе и севере, и юге, просвещая мир учением, святой.*

Ин кондак равноапостольному Кириллу Философу, учителю Словенскому, на молебне, глас 2

Пресвётло жити́е возлюбí, свя́те,/ зарями́ трисóлнечными́ Божества́ освещáемь,/ при́иде, яко мólния, во всю вселённую,/ се́верную и ю́жную земли́ просвещáя,/ за́падным же свет незаходíм явíся. / Тёмже и ны́не мрак грехóвный прогна́в, свя́те,/ свы́ше испросí благода́ть духо́вную,// íмаши бо дерзнове́ние к Бóгу.

Перевод: *Возлюбив пресветлую жизнь, святой, освещаемый ярким сиянием Божества, показался ты, как молния, во всей вселенной, просвещая страны Севера и Юга, и явившись немеркнувшим светом для Запада. Потому и сейчас, разогнав мглу греха, святой, испроси свыше духовную благодать, поскольку ты имеешь дерзновение к Богу.*

Житие на свети равноапостолни Методий,

архиепископ Моравски

*Св. Методий равноапостолен,
учител Славянобългарски.
Фреска от Сърбия - Каленич. XV
в.*

Благият и всемогъщ Бог, Който е привел всичко от небитие в битие - и видимо, и невидимо, го е украсил с всякаква красота, която човек, като съзерцава и размисля, може донейде да проумее и да познае Оногова, Който е създал такива дивни и многобройни дела. Защото “от величието и от красотата на творенията чрез размисъл се познава и техният Творец”, Когото възпяват ангелите с трисвети гласове и Когото всички православни люде славим в Света Троица - тоест в Отца, Сина и Светия Дух, три Ипостаси, Които можем да наречем три Лица, но в едно Божество. Защото преди всички времена, и срокове, и години, Сам Отец, над всеки разум и над всяко ангелско разбиране, е родил Сина, както казва Премъдростта: “Преди планините да са били поставени.” А и самото Слово Божие, Което в последните години се въплъти

заради нашето спасение, казва с пречистите Си уста в евангелието: “Аз съм в Отца, и Отец е в Мене.” От същия Този Отец произхожда и Светият Дух, както е казал Сам Син с Божия Си глас: “Духът на истината, Който от Отца изхожда.” Този Бог е създал всяка твар, както казва Давид: “Чрез словото Господне се утвърдиха небесата и чрез диханието на Неговите “уста - цялото им войнство; защото Той рече и те станаха; Той заповяда и те се създадоха”.

Преди всичко Той създаде човека, като взе пръст от земята и с животворно дихание му вдъхна душа от Себе Си, вложи му словесна дарба и свободна воля да влезе в рая, като му даде заповед за изпитване, та ако я спази, да пребъде безсмъртен; ако ли пък я пристъпи, да умре по своя воля, а не по Божие веление.

Но дяволът, като видя човека така зачетен и издигнат на онова място, от което той отпадна поради своята гордост, накара го да престъпи заповедта. И затова Бог изгони човека от рая и го осъди на смърт. И оттогава лукавият започна да подстрекава човешкия род и да го съблазнява с много козни.

Но Бог поради великата Си милост и любов не изостави човека докрай, но по всяко време и по всяка година е издигал избрани мъже и е показвал на хората техните дела и подвизи, та като подражават на тях, всички да се стремят към добро. Такъв беше Енос, който пръв се осмели да призовава името Господне. След него беше Енох, който, като угоди на Бога, бе преселен на небето. След разделението на племената, когато всички се бяха заблудили, Авраам позна Бога и се нарече “Негов приятел” и получи обещание: “Чрез твоето семе ще бъдат благословени всички племена”. Исаак, по подобие на Христа, бе възведен на планината за жертва. Иаков разсипа идолите на своя тъст и видя стълба, по която “възлизаха и слизаха ангели Божии”, и при благославянето на своите

синове пророчествува за Христа. Иосиф, изпратен от Бога, изхрани народа в Египет. Писанието разказва за Йов Авситидийски, “праведен, истинолюбив и непорочен мъж”, който, като получи изпитания, изтърпя докрай и бе благословен от Бога. Моисей с Аарон “между свещениците Божии” бе наречен “бог на фараона” и наказа Египет. Той изведе Божиите люде, воден денем от светъл облак, а нощем от огнен стълб, пресече морето и те минаха по сухо, а египтяните потопи; напои хората с вода в безводната пустиня и ги нахрани с ангелски хляб и с птици. И като говори с Бога лице срещу лице, както може човек да говори с Бога, даде на народа закон, “написан с Божия пръст”. Иисус Навин, след като воюва с противниците, разпредели земята между Божиите люде. Съдиите също тъй извършиха много победи. А Самуил, като получи милост от Бога, по Божия заповед помаза и постави цар. Давид с кротост “пасе народа” и го научи на божествени песни. Соломон, като получи от Бога мъдрост повече от всички други хора, написа множество добри поучения и притчи, макар че сам той не ги изпълни. Илия наказа с глад злите дела на хората, възкреси мъртвия момък, свали със слово огън от небето и изгори мнозина, запали жертвоприношенията с чуден огън и изби мерзките жреци, и се възнесе на небето с огнена колесница и коне, като даде на своя ученик Елисей двойна благодат. А Елисей, като взе дрехата (на Илия), извърши двойни чудеса.

Също и други пророци, всеки на своето време, пророчествуваха за чудните събития, които имаше да станат. След тях се яви Йоан, великият посредник между Стария и Новия Завет, който стана Кръстител Христов и Негов свидетел и проповедник сред живите и мъртвите. Светите апостоли Петър и Павел с останалите ученици Христови преминаха през целия свят като мълния и осветиха цялата земя. Подир тях мъчениците измиха с кръвта си човешката сквернота, а

приемниците на светите апостоли, като покръстиха царе, с много трудове и подвизи унищожиха езичеството. Достойният за почит папа Силвестър, имайки за помощник великия цар Константин, свика с триста и осемнадесет отци Първия събор в Никея и победи и прокле Ария и неговата ерес, която той беше повдигнал против Светата Троица - също както едно време Авраам с триста и осемнадесет слуги разби еламските царе и получи благословение с хляб и вино от Мелхиседек, цар Салимски, който "беше свещеник на Бога Всевишни". Дамас и Григорий Богослов със сто и петдесет отци и с великия цар Теодосий потвърдиха в Цариград светия символ на вярата, т. е. "Вярвам в единаго Бога", а Македоний отлъчиха, като осъдиха и него, и хулата му, която той говореше против Светия Дух. Целестин и Кирил с двеста отци и с другия цар Теодосий унищожиха в Ефес Нестория с всичките му бледословия, които той говореше срещу Христа. Лъв и Анатолий с правоверния цар Маркиан и с шестстотин и тридесет отци в Халкидон проклеха Евтихиевото безумие и бледословие. Вигилий с богоугодния Иустин и със сто и шестдесет и пет отци свикаха Петия събор, и като издириха дали някъде не се е вмъкнало някакво заблуждение, проклеха го. Апостолският папа Агатон с двеста и седемдесет отци и с достойния цар Константин на Шестия събор смазаха много смутове, като изгониха и проклеха всички ония участници в смутовете - Теодор Фарански, Сергей и Пир, Кир Александрийски, Хонорий Римски, Макарий Антиохийски и другите им съмишленици, и утвърдиха християнската вяра, като я закрепиха върху истината.

След всички тези богоугодни мъже милостивият Бог, Който желае "всеки човек да се спаси и да достигне до познание на истината", в наше време и за нашия народ, за който никога не се беше погрижил, подбуди към добър подвиг нашия учител - блажения Методий, чиито добродетели и подвизи,

като ги сравним с гореказаните Божии угодници един по един, не ще се посраим. Защото на един от тях той беше равен, от други беше малко по-малък, а от трети беше по-голям, като надмина словесните люде с дела, а деловитите - със слово. Уподобавяйки се на всички, той проявяваше в себе си образа на всички: страх Божий, съблюдаване на заповедите, прилежни молитви и святост с нравствена чистота, силно и кротко слово - силно към противниците, а кротко към ония, които възприемат поучението, строгост и кротост, милост, любов и търпеливост в мъките. "За всички беше всичко, за да спечели всички."

И по бащина, и по майчина страна той произхождаше не от прост, а от много добър и почтен род, известен преди всичко на Бога, а след това и на царя и на цялата Солунска област, което личеше и от външния му вид. Затова и учените люде, които го обичаха още от детинството му, водеха с него достойни разговори. Най-сетне царят, като узна за неговите способности, даде му да управлява славянско княжество - като че ли предвиждаше, бих казал аз, че ще го изпрати за учител и пръв архиепископ на славяните, та да изучи всичките им обичаи и постепенно да ги обикне.

Като прекара в това княжество много години и видя много смутове и престъпления в този живот, той замени стремежите си към мрачните земни дела с небесни мисли; защото не искаше да смущава благородната си душа с неща, които не пребивават вечно. Като намери сгоден случай, той се освободи от своя пост и като отиде в Олимп, където живеят свети отци, пострига се, облече черна дреха и се подчиняваше покорно, като изпълняваше напълно цялото монашеско правило и се занимаваше усърдно с книгите.

Когато се появи някакъв случай, царят изпрати брата му Константин у хазарите и той го взе със себе си на помощ.

Защото там имаше иудеи, които много хулеха християнската вяра. А той рече: “Готов съм да умра за християнската вяра” и не прояви непослушание, а отиде и помагаше като слуга на по-малкия си брат, като му се подчиняваше. И така той с молитва, а философът със слово обориха евреите и ги посрамираха.

Царят и патриархът, като видяха неговия добър подвиг в Божието дело, убеждаваха го да го посветят за архиепископ на почетно място, където има нужда от такъв мъж. Но тъй като той не пожела, придумаха го и го поставиха за игумен на манастира Полихрон, който имаше доходи до двадесет и четири крини злато и в който живееха повече от седемдесет души монаси.

Случи се по онова време, че славянският княз Ростислав и Светополк изпратиха от Моравия пратеници до цар Михаила, които казаха така:

- Ние, с Божия милост, сме здрави. При нас са надошли мнозина учители християни от Италия, от Гръцко и от Немско, които ни учат различно. Но ние, славяните, сме прости хора, и нямаме човек, който да ни настави в истината и да ни обяснява смисъла на Писанието. Затова, добри господарю, изпрати ни такъв мъж, който да ни направлява във всяка правда.

Тогава царят каза на Константин Философ:

- Чуваш ли, философе, тези думи? Друг освен тебе не може да свърши тази работа. Тъй че ето ти много дарове и иди, като вземеш със себе си и брата си, игумена Методия. Защото вие сте солунчани, а всички солунчани говорят чисто славянски.

Тогава те не посмяха да откажат нито на Бога, нито на царя - според думите на апостол Петър, който казва: “Бойте се от Бога, почитайте царя”, но като изслушаха височайшето царско

слово, отдадох се на молитва заедно с други, които бяха със същия дух като тях. И тогава Бог яви на философа славянските писмена и той, като устрои буквите, състави евангелската беседа и пое пътя към Моравия, като взе и Методий. И той отново започна покорно да се покорява и да служи на философа и да поучава заедно с него. И като изминаха три години, те се върнаха от Моравия, след като изучиха ученици.

Като узна за тия мъже, папа Николай прати да ги повикат, понеже искаше да ги види като ангели Божии. Той благослови тяхното учение, като положи славянските книги върху олтара на храма "Свети апостол Петър", и посвети блажения Методий в духовен сан. Имаше обаче мнозина други, които хулеха славянските книги, като казваха, че никой друг народ не може да има своя писменост освен евреите, гърците и латинците - според надписа на Пилата, който той поставил над кръста Господен. Но папата ги прокле, като ги нарече "пилатовци" и "триезичници" и заповяда на един епископ, който беше заразен от същата триезична болест, да ръкоположи от славянските ученици трима свещеници и двама четци.

След много дни, когато философът щеше вече да се представи пред Божия съд, той рече на брата си Методий:

- Ето, брате, ние бяхме една двойка, впрегната да тегли една бразда. Аз привършвам дните си и падам на нивата. Ти пък обичаш твърде много планината (т. е. манастира); но недей зарад планината да изоставяш своето учителство, защото чрез него можеш по-добре да се спасиш.

А Коцел като проводи пратеници при папата, помоли го да му отпусне Методия, нашия блажен учител. Папата рече:

- Не само на тебе, но и на всички онези славянски области аз го изпращам за учител от Бога и от свети апостол Петър, първопрестолника и ключедържеца на Царството небесно. И

го изпрати, като написа следното послание:

“Адриан, епископ и раб Божий, до Ростислав, Светополк и Коцел. Слава на Бога във висините, и на земята мир, между човешките благоволение. Чухме за вашите духовни дела и сега жадуваме с желание и с молитва за вашето спасение. Виждаме, че Господ е въздигнал вашите сърца да Го търсите и ви е показал, че на Бога трябва да се служи не само с вяра, но и с добри дела; защото вярата без дела е мъртва и загиват ония, които мислят, че познават Бога, а пък с делата си се отмятат от Него. Затова вие поискахте учител не само от този светителски престол, но и от благоверния цар Михаил. И той ви изпрати блажения философ Константин заедно с брата му, докато ние не успяхме. А те като узнаха, че вашите страни принадлежат към апостолския престол, не извършиха нищо противно на каноните, а дойдоха при нас, като донесоха и мощите на свети Климент. Ние добихме от това тройна радост и решихме, след като изпитахме, да изпратим във вашите страни Методий, нашия духовен син, мъж съвършен по разум и правоверен, като го ръкоположим заедно с учениците му, да ви поучава, както вие поискахте, и да ви обяснява на ваш език книгите на целия църковен ред в пълнота, заедно със светата меса, сиреч литургия, и с кръщението - както беше започнал философът Константин с Божията благодат и с молитвите на свети Климент. Също тъй, ако и някой друг би могъл достойно и правоверно да ви поучава, нека това да бъде благословено от Бога, от нас, и от цялата вселенска и апостолска Църква, та да свикнете добре с Божиите заповеди. Спазвайте само това единствено правило: на литургията апостолът и евангелието да се четат първом на латински, а след това на славянски, та така да се изпълнят думите на Писанието: “Да възхвалят Господа всички народи”, и на друго място: “Всички ще възвестят на различни езици Божието величие, според както Духът им даде да говорят”. Ако ли пък някой от събраните при

вас учители, които ви гъделичкат слуха и ви отклоняват от истината към заблуждения, дръзне, та започне да ви развъртава другояче и да хули книгите на вашия език - такъв да бъде отлъчен не само от причастие, но и от Църквата, докато се поправи. Защото те са вълци, а не овци; тях трябва да ги познаваме по плода им и да се пазим от тях. А вие, възлюблени чеда, слушайте Божието учение и не отхвърляйте наставленията на Църквата, за да станете истински Божии поклонници на нашия небесен Отец с всички светии. Амин!”

Коцел прие Methodия с големи почести и пак го изпрати при папата заедно с двадесет души почитани люде, да му го ръкоположат за епископ на Панония - на престола на свети Андроник, апостол от седемдесетте, което и стана.

След това старият враг, завистник на доброто и противник на истината, повдигна против Methodия сърцето на неприятеля на моравския княз заедно с всички епископи, които казваха:

- Ти учиш в наша област.

А той отговори:

- Ако знаех, че е ваша, бих се отстранил; но тя е на свети Петър. И наистина, ако вие от стръвност и от алчност прекрачвате, въпреки каноните, старите граници и забранявате Божието учение в тези области, пазете се да не би, като искате с костен череп да пробиете желязна планина, да си пръснете мозъка.

Рекоха му:

- Щом говориш остро, зло има да патиш.

А той отговори:

- Казвам истината пред царете и не се срамувам; а вие правете с мене каквото искате. Аз не съм по-добър от ония,

които, като са говорили истината, чрез много мъки са се освободили от този живот.

Като изприказваха много думи и не можаха да му възразят, кралят рече изпод вежди:

- Не измъчвайте моя Методий, защото се е изпотил като при пеш.

А той рече:

- Тъй е, господарю. Веднъж някои хора срещнали един философ изпотен и му рекли:

- Защо си изпотен?

Той отговорил:

- Препирах се с прости хора.

След като се препираха по тия думи, те се разотидоха, а него изпратиха в Немско, където го държаха две години и половина.

Стигна вест до папата и той, като узна това, изпрати против тях църковно запрещение: всички кралски епископи да не служат меса, сиреч литургия, докато държат Методия затворен. И така те го пуснаха, но казаха на Коцел:

- Ако го държиш при себе си, не ще се отървеш с добро от нас.

Но те не се отърваха от съда на свети Петра: защото четирима от тези епископи умряха. Случи се по това време, че моравците, като разбраха, че немските духовници, които живеят у тях, не са им доброжелатели, а коват интриги срещу тях, изгониха ги всички и пратиха писмо до папата: "Понеже по-преди нашите бащи са получили кръщение от свети Петър, дай ни и сега Методия за архиепископ и учител". Папата веднага го изпрати. Княз Светополк заедно с всички моравци

го прие и му повери всички църкви и всички духовници по всички градове. И от тоя ден Божието учение започна много да се разраства, духовниците започнаха да се умножават по всички градове и езичниците да вярват в истинския Бог, отказвайки се от своите заблуди. Моравската държава започна да се разширява още повече на всички страни и да побеждава решително своите врагове, както и самите моравци постоянно разправят това.

У него имаше и пророческа благодат, тъй че много негови предсказания се сбъдваха. Ще разкажем едно или две от тях.

Един езически княз, много силен, който седеше у вислянците, се подиграваше с християните и им правеше злини. Методий прати при него да му кажат: “Добре ще е за тебе, синко, да се покръстиш доброволно на своя земя, за да не бъдеш покръстен по принуда като пленник на чужда земя; тогава ще си спомниш за мене”. Така и стана.

Друг път, когато Светополк воюваше срещу езичниците и никак не успяваше, а само се бавеше, щом наближи месата, сиреч службата на свети Петър, Методий прати да му кажат: “Ако ми обещаеш, че на светия празник Петровден ще прекараш заедно с воините си при мене, вярвам в Бога, че Той скоро ще предаде твоите врагове в ръцете ти”. И това се сбъдна.

Някой си богаташ, приятел и съветник на царя, се беше оженил за своята етърва. Макар че Методий много ги съветва, поучава и увещава, не можа да ги раздели; защото други хора, които се преструваха на Божии служители, тайно ги развращаваха, като ги ласкаеха зарад облаги, докато най-сетне ги отделиха от Църквата. Методий им рече:

- Ще дойде време, когато тези ласкатели няма да могат да ви помогнат; тогава ще си спомните за моите думи, но не ще

може вече да се направи нищо.

Неочаквано, след тяхното отстъпване от Бога, напаст се струпва връз тях и “не се намери мястото им”, като че ли вихър отнесе и разсея праха им.

И много още други подобни случаи имаше, които той явно разкриваше чрез притчи.

Но старият враг, завистникът на човешкия род, не можейки да търпи всичко това, повдигна някои хора срещу него - като Датан и Авирон срещу Моисея - едни явно, други тайно. Това бяха хора, заразени от йопаторската ерес, които отбиваха слабите от правия път към себе си, като казваха: “Папата е дал властта на нас, а него заповядва да изгоним вън с неговото учение”. Като се събраха всички моравски люде, поискаха да се прочете пред тях папското писмо, за да чуят за неговото изгонване. И както е присъщо на хората, всички тъгуваха и се окайваха, задето се лишават от такъв пастир и учител, освен слабоволните, които измамата люшкаше, както вятърът люшка листето. Но като прочетоха папското писмо, видяха, че в него пише следното: “Нашият брат Методий е свят и правоверен и върши апостолско дело. В негови ръце са дадени от Бога и от апостолския престол всички славянски страни; и когото той прокълне, да бъде прокълнат, а когото той благослови, да бъде благословен.” И като бяха изобличени, със срам се разпръснаха като мъгла.

Но тяхната злоба не спря дотук. Те продължиха да говорят, казвайки:

- Царят е разгневен срещу него и ако го намери, жив няма да го остави.

Но милостивият Бог, Който и в този случай не поиска да посрами Своя раб, вложи в сърцето на царя - защото “сърцето

на царя е винаги в ръцете на Бога”, и той изпрати до него писмо: “Честни отче, много желая да те видя; тъй че направи това добро и се потруди да дойдеш при нас, та да те видим, докато си още на тоя свят, и да приемем твоите молитви”.

Той веднага отиде там и царят го посрещна с големи почести и с радост, и като похвали учението му, задържа от учениците му един свещеник и един дякон заедно с книгите. Той изпълни всичките желания на Методий, за които той го помоли, без да му откаже нищо; и като го прегърна и обдари богато, изпрати го отново тържествено на неговия престол. Същото стори и патриархът.

По всички пътища той изпадаше в много напасти от дявола: по пустите места - сред разбойници, по морето - в бурни вълнения, по реките - в ненадейни пясъчни плитчини, та да се изпълнят и с него апостолските думи: “Беди от разбойници, беди по море, беди по реки, беди от лъжебрата; в трудове и мъки, често в бдения, често в глад и жажда”, както и други неволи, които апостолът споменава.

След това, като остави настрана всичкия житейски шум и като възложи всичките си грижи на Бога, най-напред постави от своите ученици двама свещеници, добри скорописци, и преведе бързо от гръцки език на славянски всичките библейски книги в пълнота, с изключение на Макавеите, в продължение на шест месеца, започвайки от месец март до двадесет и шестия ден на месец октомври. Като свърши, отдаде достойна хвала и слава на Бога, Който дава такава благодат и такъв бърз успех. И като отслужи заедно с клира си светото тайно възношение (литургия), отпразнува паметта на свети Димитрий. Защото преди това той беше превел заедно с Философа само псалтира, евангелието с апостола и избрани църковни служби. А сега преведе и номоканона, сиреч църковните правила, и отеческите книги.

Когато унгарският крал стигна до дунавските земи, пожела да го види. Макар че някои мислеха и казваха, че не ще се отърве без мъки, Методий отиде при него. А той, както подобава на господар, така го посрещна - почетно, тържествено и с радост. И като беседва с него, както подобава на такива мъже да беседват, прегърна го, почете го с големи дарове и го изпроводи, думайки:

- Поменавай ме, честни отче, в светите си молитви.

И тъй, като пресече обвиненията от всички страни и затвори устата на многословните, той завърши земния си път и опази вярата, очаквайки венеца на правдата. И понеже беше благоугодил на Бога, той беше обикнат.

Наближаваше времето да получи покой от страданията и награда за многото трудове. Тогава го запитаха:

- Кого определяш, честни отче и учителю, между учениците си да ти бъде приемник в твоето учение?

Той им посочи един от известните свои ученици, на име Горазд, и рече:

- Този е един способен мъж от вашата земя, начетен е добре в латинските книги, и е правоверен; нека да бъде върху него Божията воля и вашата обич, както и моята.

На Цветница, когато се бяха събрали всички люде, той влезе в църквата и макар и немощен, изрече благословения за царя, за княза, за духовниците и за целия народ и каза:

- Гледайте ме, деца, до третия ден.

Така и стана. На третия ден на разсъмване той рече: "В Твоите ръце. Господи, предавам духа си" и почина в ръцете на свещениците в шестия ден на месец април, индикт трети, в шест хиляди триста деветдесет и третата година от

сътворението на света.

Учениците му го поставиха в ковчег, отдадоха му подобаващи почести, като отслужиха погребална служба на латински, гръцки и славянски, и го положиха в съборната църква. И той се присъедини към отците си и към патриарсите, пророците, апостолите и мъчениците. Събра се народ от безчислено множество хора, които го изпроводиха със свещи, плачейки за добрия учител и пастир: мъже и жени, малки и големи, богати и бедни, свободни и роби, вдовици и сираци, чужденци и туземци, недъгави и здрави - всички оплакаха оногова, който беше всичко за всички, за да спечели всички.

А ти, свети и пречестни отче, с молитвите си от висините поглеждай милостиво към нас, които копнеем за тебе. Избавяй от всяка напаст твоите ученици, разпространявай учението и прогонвай ересите, та и ние, като преживеем тук на земята достойни за званието си, да застанем заедно с тебе като твое стадо от дясната страна на Христа нашия Бог, приемайки от Него вечен живот. На Него подобава слава и чест во веки веков. Амин!

Тропарь равноапостольному Мефодию, архиепископу Моравскому, глас 4

Святителя Твоего, Христэ,/ творящим светло торжество
успения/ милость Твою свыше подаждь,/ отверзи же Царствия
двери,/ разреши же узы наша многих грехов/ ходатайством
святаго Твоего ученика, // отца нашего.

Перевод: *Служащим светло праздник памятиuspения
святителя Твоего, Христос, подай милость Твою свыше,
открой двери Царствия Небесного, развяжи узы многих
наших грехов ходатайством святого Твоего ученика, отца
нашего.*

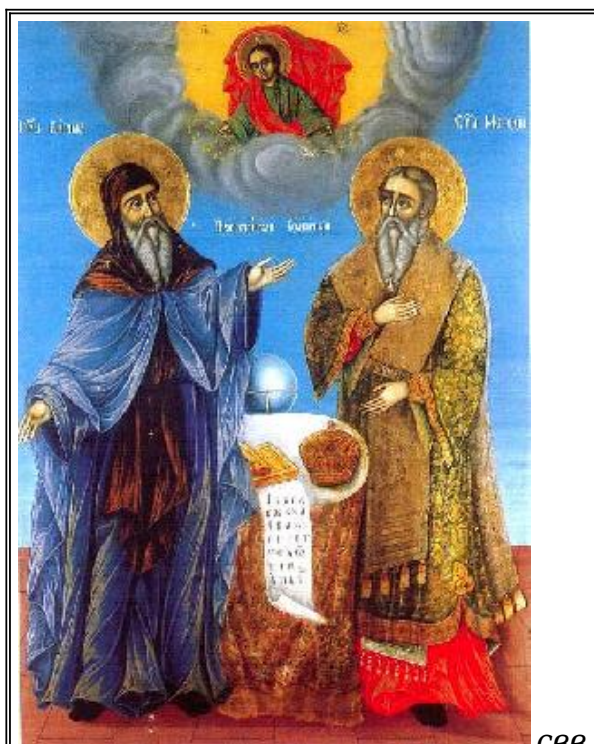
Кондак равноапостольному Мефодию, архиепископу Моравскому, глас 2

Божественна и верна Мефодия/ вси воспоим людие, и
любовию ублажим,/ яко пастыря великаго словеном,
служителя Троицы честна,/ прогонителя ереси, // молит бо ся о
всех нас.

Перевод: Святого и преданного Богу Мефодия все люди
восхвалим пением и с любовью прославим,
как пастыря великого славян, почтенного
служителя Троицы и прогонителя ереси, так как он
молится обо всех нас.

Похвала за нашия блажен отец и славянски учител Кирил Философ

От св. Климент Охридски

свв

. Кирил и Методий
равноапостолни, учители
Славянобългарски. Българска икона
от XIX в.

Христолюбци,

Ето, възсия за нас Светлозарната памет на нашия преблажен отец Кирил, новия апостол и учител на всички страни.

Със своето благочестие и красота той изгря на земята като слънце, просвещавайки целия свят чрез зарите на триипостасния Бог. Божията премъдрост си съгради храм в неговото сърце и върху неговия език като върху херувим почиваше Светият Дух, който винаги раздава дарове според силата на вярата, както е казал апостол Павел: *"На всеки един от нас благодатта е дадена по мярката на дара Христов"* (Еф. 4:7). Нали Господ е казал: *"Който ме обича, и аз ще го възлюбя, и ще му се явя сам"* (Йоан. 14:21); ще си направя жилище в него и той ще ми бъде син, а аз ще му бъда баща" (по Йоан. 14:23).

Търсейки такова отечество, този преблажен отец и наш учител изостави цялата красота на този живот, слава, дом и богатство, баща и майка, братя и сестри. Още от младини той беше чист като ангел, отклоняваше се винаги и отбягваше от житейските наслади, прекарваше времето си винаги в пеене па псалми и славословия, и в духовно поучение, като следваше само оня път, по който се възлиза на небесата. И затова божията благодат се изля в устата му, както е казал премъдрият Соломон: *"На устните на премъдрия се намира знанието"* (по Притч. 16:7), *а на езика си той носи закон и милост"* (Притч. 3:16). Чрез това нашият учител затвори злохулните уста на еретиците.

Когато се появи ереста през времето на иконобореца Теофил (829-842), много години светите икони бяха преследвани, унищожавани и непочитани. А при благоверния цар Михаил (842-867) православните, като свикаха събор, изпратиха Кирила срещу тези еретици и той

унищожи като с огън всичката им злоба чрез духовната си сила. [А водач на тази ерес беше патриарх Аний*, когото православните изобличиха и изгониха от престола. Ето такъв беше този учител.] Щом дочуеше някъде някаква хула за божествения образ, той като крилат прелиташе по всички страни, с ясни слова разпръсваше всички заблуди и учеше на правата вяра. Той довършваше недовършеното от апостол Павел, прелитайки като орел по всички страни - от изток до запад и от север до юг.

При хазарите и при сарацините той се озова в съборите заради святата вяра, светна като слънце с трисветли зари и разпръсна всички техни празнословия. [Сарацинската мисия според някои изследователи може да се датира в 851 г., а според други - в 856 г.; Хазарската мисия се датира около 859-860.]

Всред фулския народ¹ пък той унищожи безбожната измама [- почитането на едно дърво-оброчище, което се наричаше Александър, на което се покланяха като на бог, правейки жертвоприношения. Този блажен отец го изкорени. Озарен от троичната безначална светлина, той просвети Христовите люде и ги научи на правилната вяра]; и възсея троичната безначална светлина.

По милостта и човеколюбието на нашия Господ Иисус Христос той стана пастир и учител на славянския народ, който тънеше в невежество и в греховен мрак. И [както Даниил² затвори устата на лъвовете], той затъкна устата на вълците - еретиците-триезичници, [които, помрачени от завист, казваха: "Не е достойно Бог да бъде прославян на друг език, освен на еврейски, на латински и на гръцки". Поради злобата си те станаха съучастници на Пилат. С ясни доказателства той разори техните заблуди, възпламенен от силата на Светия Дух]³. Той, според пророчеството, *направи ясен езика на*

гъгниви (Ис. 32:4) и с книги насочваше всички по пътя на спасението. [Като преведе църковния устав от гръцки на славянски език⁴, той отиде в Рим⁵, водейки към съвършенство избраното си стадо. С радост той завърши житейския си път.] Господ Бог благоволи пречестното му тяло да почива в Рим.

Като пресметнем неговите подвизи, трудове и пътешествия, няма на кого друго да отдадем подобни похвали. И наистина, макар и да възсия по-късно, той надмина всички. И както зорницата, която изгрява по-късно, озарява със своя блясък целия звезден лик, пръскайки светлина със слънчевите си зари, така и този преблажен отец и учител на нашия народ, като свети повече от слънцето чрез зарите на Света Троица, просвети безброен народ, който тънеше в мрака на невежеството. Кое място остана скрито, което той да не е осветил чрез стъпките си? Кое изкуство остана скрито за неговата блажена душа? Той възвести на всички народи скритите тайни с достъпни словесни изрази, като ги разтълкува разбрано: на едни - чрез писания, а на други - чрез проповед, защото божията благодат беше се изляла в неговата уста (по Пс. 44:3). И заради това Бог го благослови навеки.

Но коя ли уста може да изрази сладостта на неговото учение? Кой ли език може да разкаже за подвизите, трудовете и добротата на неговия живот? Господ направи по-светла от светлината тази уста, която просвещаваше помрачените от греховната измама. Неговият език изля сладостни и животворни слова. Пречистите му устни процъфтяха [като цвят] чрез премъдростта. Неговите пречестни пръсти създадоха духовни органи и ги украсиха със златозарни букви. Чрез тази богогласна уста се напоиха онези, които жадуват за божествения разум. Чрез нея се насладиха мнозина, като приеха животворна храна. Чрез нея Бог обогати с богопознание много народи, а най-вече увенча с богоизплетен венец многоплеменния славянски народ: защото за него бе

изпратен този [нов] апостол. И тъй, от тази уста бликна извор на живи слова, който напои изсъхналата наша сухота; и чрез пея бе свързан многохулният език на еретиците.

И така, тази пречестна уста се яви като някой серафим, прославяйки Кога, и чрез нея ние познахме трисъставния Бог, по същина един, а по свойства и имена разделяем и еднакво прославян - вечно съществуващите Отец и Син, и Свети Дух.

Затова, о, преблажени отче Кириле, аз облажавам твоите устни, от които се изля духовна сладост за моите устни.

Облажавам твоя многогласен език, чрез който зарята на троичния безначален Бог, като изгря за моя народ, разпръсна греховния мрак.

Облажавам твоето тъй много светло лице, озарено от Светия Дух, чрез което светлината на богопознанието изгря на моето лице, а многобожната заблуда бе изкоренена.

Облажавам твоите златозарни очи, чрез които слепотата на незнанието бе премахната от моите очи и засия светлината на богопознанието.

Облажавам твоите ангелозрачни зеници, озарени от божествената слава, които ме просветиха с боговдъхновени слова, след като премахнаха сърдечната ми слепота.

Облажавам твоите пречестни ръце, чрез които слезе върху моя народ дъждовният облак на богопознанието, който напои с изтичаща от Бога роса нашите сърца, изгорели от греховна суша.

Облажавам твоите движени от Бога пръсти, чрез които се написа за моя народ свобода от греховното иго.

Облажавам твоята златозарна утроба, от която изтече за моя народ животворна вода, слизаща отгоре чрез твоите молитви.

Облажавам твоите светлозарни нозе, с които ти бързо обходи като слънце целия свят, проповядвайки боговдъхновеното учение.

Облажавам твоите златозарни стъпки, чрез които насочи нашите заблудени стъпки по правия път.

Облажавам твоята пресвета душа, чрез която се излекуваха греховните рани на душата ми и се всади разум в сърцата ни чрез духовните ти слова.

Облажавам твоите движени от Бога пръсти, чрез които се написа скритата за мнозина божия премъдрост и които разкриха тайните на богопознанието.

Облажавам твоята пречестна църква, в която почива твоето многоразумно и богоречиво тяло.

Блажен е градът, който е приел третия изпълнител на божия промисъл*. И наистина този блажен се яви, за да довърши недовършеното от двете върховни светила. И затова Господ Бог разпореди той да получи пречестен покой при тях. Той почина в мир в Господа през 6377 (=869) година от сътворението на целия свят, в четирнадесетия ден на месец февруари. И след като завърши всички служби и трудове, той се присъедини към всички свети отци поради живота си и вярата си. Той стана с ангелите като ангел, с апостолите - апостол, с пророците - пророк, съучастник в божията слава заедно с всички светии.

Преподобни учителю, заедно с тях моли се за нас, които чувствуваме твоята преславна смърт за слава на Пресвета Троица - на Отца и Сина, и Светия Дух - сега и всякога, и во веки. Амин!

* Аний - патриарх (837-843) Йоан VII Граматик. Прението с Кирил се е състояло, когато патриархът е бил вече детрониран и отстранен в манастир.

1) Местоположението на гр. Фул (Фула) не е сигурно установено. Възможно е племето да е населявало западната част на Кримския полуостров при Бахчисарай, близо до Херсон. Според някои изследователи обаче е възможно фулите да са живеели в източния дял на полуострова; предполага се, че те са от алански произход.

2) Св. пророк Даниил е бил хвърлен от цар Дарий в яма с лъвовете, тъй като продължавал да се моли на своя Бог, но лъвовете не го докоснали (Дан. 6:16-23).

3) В Словото Моравската мисия е спомената най-общо преди всичко чрез конфликта на св. Кирил с привържениците на триезичната догма за свещеното достойнство на трите езика (еврейския, на който е написан Старият завет, гръцкия, на който е написан Новият завет, и латинския, чийто текст е преведен от св. Иероним).

4) На славянски език св. Кирил е превел преди всичко Изборно евангелие и апостол, Псалтир, избрани църковни служби, текста на литургията и други текстове, от които постепенно се съставя ядрото на славянското богослужение; Методий продължава преводаческото дело на брат си и вероятно е участвал във всички преводи.

5) В Рим братята пристигат с учениците си вероятно около края на 867 г.

Градът е Рим, а св. Кирил се сравнява с върховните апостоли

Петър и Павел и се нарежда на трето място след тях.

Пространно житие на архиепископ Методий (885 г.)

От св. Климент Охридски

Месец април на шестия ден памет и житие на блажения
отец наш и учител Методий, архиепископ Моравски

Благият всемогъщ Бог, който е създал от небитие в битие
всичко – и видимо, и невидимо, – го е украсил с всякаква
красота, която човек, като съзерцава, размишлявайки
постепенно, може донейде да проумее и да познае оногова,
който е създал такива дивни и многобройни дела. Защото от

величието и от красотата на творенията чрез размисъл се познава и техният творец, когото възпяват ангелите с трисвети гласове и когото всички православни [люде] славим в света Троица – сиреч в отца, сина и светаго духа, т. е. в три ипостаси, които можем да наречем три лица, но в едно божество. Защото преди всички времена и срокове, и години сам отец, над всеки разум и над всяко ангелско разбиране, е родил сина, както казва Премъдростта: "Преди всички хълмове ме роди." А и самото Слово божие, което в последните години се въплъти заради нашето спасение, казва с пречистите си уста в евангелието: "Аз съм в отца и отец е в мене." От същия този отец произхожда и светият дух, както е казал сам синът с божия си глас: "Духът на истината, който от отца изхожда." Този Бог е създал всяка твар, както казва Давид: "Чрез словото господне се утвърдиха небесата и чрез диханието на неговите уста – цялото им войнство; защото той рече и те станаха; той заповяда и те се създадоха."

Преди всичко той създаде човека, като взе пръст от земята и с животворно дихание му вдъхна душа от себе си, на му вложи словесна дарба и свободна воля да влезе в рая, като му даде заповед за изпитване, та ако я спази, да пребъде безсмъртен; ако ли пък я престъпи, да умре по своя воля, а не по божие веление.

Но дяволът, като видя човека така зачетен и издигнат на онова място, от което той отпадна поради своята гордост, накара го да престъпи заповедта. И затова [Бог] изгони човека от рая и го осъди на смърт. И оттогава лукавият започна да подстрекава човешкия род и да го събразнява с много козни.

Но Бог поради великата си милост и любов не изостави човека докрай, но по всяко време и по всяка година е издигал [избрани] мъже и е показвал на хората техните дела и подвизи, та като подражават на тях, всички да се стремят към добро.

Такъв беше Енос, който пръв се осмели да призовава името господне. След него беше Енох, който, като угоди на Бога, бе преселен на небето. И Ной се оказа праведник сред своя род, и избягна потопа в ковчег, та земята отново да би се напълнила и украсила с божии творения. След разделението на племената, когато всички се бяха заблудили, Авраам позна Бога и се нарече негов приятел, и получи обещание: "Чрез твоето семе ще бъдат благословени всички племена." Исак, по подобие на Христа, бе възведен на планината за жертва. Яков разсипа идолите на своя тъст и видя лествица, по която възлизаха и слизаха ангели божии, и при благославянето на своите синове пророчествува за Христа. Йосиф, изпратен от Бога, изхрани народа в Египет. Писанието разказва за Йов Авситидийски, праведен, истинолюбив и непорочен мъж, който, като получи изпитания, изтърпя и бе благословен от Бога. Мойсей, с Арона, между свещениците божии бе наречен "бог на фараона" и наказа Египет. Той изведе божииите люде, [воден] денем от светъл облак, а нощем от огнен стълб, пресече морето и те минаха по сухо, а египтяните потопа, напои хората с вода в безводната пустиня и ги нахрани с ангелски хляб и с птици. И като говори с Бога лице срещу лице, както може човек да говори с Бога, даде на народа закон, написан с божия пръст. Исус Навин, след като воюва с противниците, разпредели земята между божииите люде. Съдиите също тъй извършиха много победи. А Самуил, като получи милост от Бога, помаза и постави цар според господното слово. Давид с кротост пасе народа и го научи на божии песни. Соломон, като получи от Бога мъдрост повече от всички други хора, написа множество добри поучения и притчи, макар че сам той не ги изпълни. Илия изобличи с глад хорската злоба, възкреси мъртвия момък, свали със слово огън от небето и изгори мнозина, запали жертвоприношенията с дивен огън и изби мерзките жреци, и се възнесе на небето с огнена колесница и коне, като даде на своя ученик [Елисей]

двойна благодат. А Елисей, като взе милота [на Илия], извърши двойни чудеса.

Също и другите пророци, всеки на своето време, пророчествуваха за чудните събития, които имаше да станат. След тях [се яви] Йоан, великият посредник между Стария и Новия завет, който стана кръстител Христов и негов свидетел и проповедник сред живите и мъртвите.

Светите апостоли Петър и Павел с останалите ученици Христови, преминали по целия свят като мълния, цялата земя осветиха. Подир тях мъчениците измиха с кръвта си сквернотата, а приемниците на светите апостоли, като покръстиха царе с много трудове и подвизи, унищожиха езичеството. Достойният за почит [папа] Силвестър, имайки за помощник великия цар Константин, свика с триста и осемнадесет отци първия събор в Никея и победи, и прокле Ария и неговата ерес, която той беше повдигнал против светата Троица – също както едно време Авраам с триста и осемнадесет слуги изби [еламските] царе и получи благословение с хляб и вино от Мелхиседек, цар Салимски, който беше свещеник на Бога всевишни. Дамас и Григорий Богослов със сто и петдесет отци и с великия цар Теодосий потвърдиха в Цариград светия символ на вярата, т.е. "Вярвам в единнаго Бога", а Македоний отлъчиха, като осъдиха и него, и хулата му, която той говореше против Светия дух. Целестин и Кирил с двеста отци и с другия цар [Теодосий] унищожиха в Ефес Нестория с всичкото му злословие, което той говореше срещу Христа. Лъв и Анатолий с правоверния цар Маркиан и с шестстотин и тридесет отци в Халкидон проклеха Евтихиевото безумие и сквернословие. Вигилий с богоугодния Юстин и със сто и шестдесет и пет отци свикаха петия събор и като издириха всяко скрито заблуждение, проклеха го. Апостолският папа Агатон с двеста и седемдесет отци и с достойния цар Константин на шестия събор смазаха много

смутове, като изгониха и проклеха всички ония участници в смутовете, именно Теодор Фарански, Сергии и Пир, Кир Александрийски, Хонорий Римски, Макарий Антиохийски и другите им съмишленици, и утвърдиха християнската вяра, като я закрепиха върху истината.

След всички тези милостивият Бог, който желае, щото всеки човек да се спаси и да достигне до познание на истината, в наше време и за нашия народ, за който никой никога не се беше погрижил, подбуди към добър подвиг нашия учител, блажения Методий, чиито добродетели и подвизи, ако ги сравним с всеки един от гореказаните [божии угодници], не ще се посраим. Защото на едни от тях той беше равен, от други беше малко по-малък, а от трети беше по-голям, като надмина прославилите се със слово с дела, а прославилите се с дела – със слово. Уподобявайки се на всички, той проявяваше в себе си образа на всички: страх божий, съблюдаване на заповедите, прилежни молитви и святост с нравствена чистота, силно и кротко слово – силно към противниците, а кротко към ония, които възприемат поучението, – строгост и кротост, милост, любов и търпеливост в мъките. За всички беше всичко, за да спечели всички.

И по бащина, и по майчина страна той произхождаше не от прост, а от много добър и почтен род, известен преди всичко на Бога, а след това и на царя и на цялата Солунска област, което личеше и от външния му вид. Затова и първенците, които го обичаха още от детинството му, водеха с него достойни разговори. Най-сетне царят, като узна за неговите способности, даде му да управлява славянско княжество – като че ли предвиждаше, бих казал аз, че ще го изпрати за учител и пръв архиепископ на славяните, та да изучи всичките им обичаи и постепенно да ги обикне.

Като прекара в това княжество много години и видя много

смутове и престъпления в този живот, той замени стремежите си към мрачните земни дела с небесни мисли; защото не искаше да смуцава благородната си душа с неща, които не пребивават вечно. Като намери сгоден случай, той се освободи от княжението и като отиде в Олимп, където живеят свети отци, подстрига се, облече черна дреха и се повинуваше покорно, като изпълняваше напълно цялото монашеско правило и се занимаваше усърдно с книгите.

Когато се появи някакъв случай, царят изпрати брата му [Константин] у хазарите и той го взе със себе си на помощ. Защото там имаше юдеи, които много хулеха християнската вяра. А той рече: "Готов съм да умра за християнската вяра", и не прояви непослушание, а отиде и помагаше като слуга на по-малкия си брат, като му се подчиняваше. И така той с молитва, а Философът със слово обориха евреите и ги посрамираха.

Царят и патриархът, като видяха неговия добър подвиг в божие дело, убеждаваха го да го посветят за архиепископ на почетно място, където има нужда от такъв мъж. Но тъй като той не поиска, придумаха го, та го поставиха за игумен на манастира Полихрон, който има доходи до двадесет и четири мери злато и в който има повече от седемдесет души монаси.

Случи се по онова време, че славянският княз Ростислав и Светополк изпратиха от Моравия [пратеници] до цар Михаила, които казаха така: "Ние, с божия милост, сме здрави. При нас са надошли мнозина учители християни от италианците, от гърците и от немците, които ни учат различно. Но ние, славяните, сме прости хора, и нямаме човек, който да ни настави в истината и да ни обяснява смисъла [на Писанието], затова, добрий господарю, изпрати ни такъв мъж, който да ни направлява във всяка правда."

Тогава царят каза на Константин Философ: "Чуваш ли, Философе, тези думи? Друг освен тебе не може да свърши тази

работа. Тъй че ето ти много дарове и иди, като вземеш със себе си и брата си, игумена Методия. Защото вие сте солунчани, а всички солунчани говорят чисто славянски."

Тогава те не посмяха да откажат нито на Бога, нито на царя - според думите на апостол Петра, който казва: "Бойте се от Бога, почитайте царя", но като изслушаха височайшото слово, отдадоха се на молитва заедно с други, които бяха със същия дух като тях. И тогава Бог яви на Философа славянските писмена и той, като устрои буквите и състави [евангелската] беседа, пое пътя към Моравия, взимайки и Методия. И той отново започна покорно да се повинува и да служи на Философа и да поучава заедно с него. И като изминаха три години, те се върнаха от Моравия, след като изучиха ученици.

Като узна за тия мъже, папа Николай прати да ги повикат, понеже искаше да ги види като ангели Божии. Той благослови тяхното учение, като положи славянските книги върху олтара на [храма] "Свети апостол Петър"; и посвети блажения Методий в духовен сан. Имаше обаче мнозина други, които хулеха славянските книги, като казваха, че никой друг народ не може да има своя писменост освен евреите, гърците и латинците - според надписа на Пилата, който той поставил над кръста Господен. Но папата ги прокле, като ги нарече "пилатовци" и "триезичници", и заповяда на един епископ, който беше заразен от същата тази триезична болест, да ръкоположи от славянските ученици трима свещеници и двама четци.

След много дни, когато Философът щеше вече да се представи пред [божия] съд, той рече на брата си Методий: "Ето, брате, ние бяхме една двойка, впрегната да тегли една бразда и аз, завършил своя ден, падам на нивата. Ти пък обичаш твърде много планината; но недей зарад планината да изоставиш своето учителство, защото чрез него можеш по-

добре да се спасиш."

А Коцел, като проводи [пратеници] при папата, помоли го да му отпусне Методия, нашия блажен учител. Папата рече: "Не само на тебе, но и на всички онези славянски области аз го изпращам за учител от Бога и от свети апостол Петър, първопрестолника и ключодържеца на царството небесно." И го изпрати, като написа следното послание:

"Адриан, епископ и раб божий, до Ростислава, Светополка и Коцеля. Слава на Бога във висините и на земята мир, между човеците благоволение. Чухме за вашите духовни дела и сега жадуваме с желание и с молитва за вашето спасение. [Виждаме], че Господ е въздигнал вашите сърца да го търсите и ви е показал, че на Бога трябва да се служи не само с вяра, но и с добри дела; защото вярата без дела е мъртва и загиват ония, които мислят, че познават Бога, а пък с делата си се отмятат от него. Затова вие поискахте учител не само от този светителски престол, но и от благоверния цар Михаил. И той ви изпрати блажения философ Константин заедно с брата му, докато ние не успяхме. А те, като узнаха, че вашите страни принадлежат към апостолския престол, не извършиха нищо противно на каноните, а дойдоха при нас, като донесоха и мощите на свети Климента. Ние добихме [от това] двойна радост и решихме, след като изпитахме, да изпратим във вашите страни Методия, нашия [духовен] син, мъж съвършен по разум и правоверен, като го ръкоположим заедно с учениците му, да ви поучава, както вие поискахте, и да ви обяснява на ваш език книгите на целия църковен ред в пълнота, заедно със светата меса, сиреч литургия, и с кръщението – както беше започнал философът Константин с божията благодат и с молитвите на свети Климента. Също тъй ако и някой друг би могъл достойно и правоверно да ви поучава, нека това да бъде благословено от Бога, от нас и от цялата вселенска и апостолска църква, та да свикнете добре с

божиите заповеди. Спазвайте само това единствено правило: на литургията апостолът и евангелието да се четат първом на латински, а след това на славянски, та така да се изпълнят думите на Писанието: "Да възхвалят Господа всички народи", и на друго място: "Всички ще възвестят на различни езици божието величие, според както духът им даде да говорят." Ако ли пък някой от събраните при вас учители, които ви гъделичкат слуха и ви отклоняват от истината към заблуждения, дръзне, та започне да ви развъртава другояче и да хули книгите на вашия език – такъв да бъде отлъчен не само от причастие, но и от църквата, докато се поправи. Защото те са вълци, а не овци; тях трябва да ги познаваме по плода им и да се пазим от тях. А вие, възлюблени чеда, слушайте божието учение и не отхвърляйте наставленията на църквата, за да станете истински божии поклонници на нашия небесен отец с всички светии. Амин!"

Коцел прие Методия с големи почести и пак го изпрати при папата заедно с двадесет души почитани люде, да му го ръкоположат за епископ на Панония – на престола на свети Андроник, апостол от седемдесетте, което и стана.

След това старият враг, завистник на доброто и противник на истината, повдигна против Методия сърцето на моравския неприятел, краля, заедно с всички епископи, които казваха: "Ти учиш в наша област." А той отговори: "Ако знаех, че е ваша, бих се отстранил; но тя е на свети Петър. И наистина, ако вие от стръвност и от алчност прекрачвате, въпреки каноните, старите граници и забранявате божието учение [в тези области], пазете се да не би, като искате с костен череп да пробиете желязна планина, да си пръснете мозъка." Рекоха му: "Щом говориш остро, зло има да патиш." А той отговори: "Казвам истината пред царете и не се срамувам; а вие правете с мене каквото искате. Аз не съм по-добър от ония, които, като са говорили истината, чрез много мъки са се освободили от тоя

живот."

Като изприказваха много думи и не можаха да му възразят, кралят рече изпод вежди: "Не измъчвайте моя Методий, защото се е изпотил като при пещ." А той рече: "Тъй е, господарю. Веднъж някои хора срещнали един философ изпотен и му рекли: "Защо си изпотен?" Той отговорил: "Препирах се с прости хора."

След като се препираха по тия думи, те се разотидоха, а него го изпратиха в Швабско, където го държаха две години и половина.

Стигна [вест] до папата и той, като узна това, изпрати против тях църковно запрещение: всички кралски епископи да не служат мяса, сиреч литургия, докато държат Методия [затворен]. И така те го пуснаха, но казаха на Коцеля: "Ако го държиш при себе си, не ще се отървеш с добро от нас." Но те не се отърваха от съда на свети Петра: защото четирима от тези епископи умряха.

Случи се по това време, че моравците, като разбраха, че немските духовници, които живеят у тях, не са им доброжелатели, а коват интриги срещу тях, изгониха ги всички и пратиха [писмо] до папата: "Понеже по-преди нашите бащи са получили кръщение от свети Петър, дай ни [и сега] Методия за архиепископ и учител." Папата веднага го изпрати. Княз Светополк заедно с всички моравци го прие и му повери всички църкви и всички духовници по всички градове. И от тоя ден божието учение започна много да се разраства, духовниците започнаха да се умножават по всички градове и езичниците да вярват в истинския Бог, отказвайки се от своите заблуди. Още повече моравската държава започна да се разширява на всички страни и да побеждава със сигурност своите врагове, както и самите моравци постоянно разправят това.

У него имаше и пророческа благодат, тъй че много негови предсказания се сбъдваха. Ще разкажем едно или две от тях.

Един езически княз, много силен, който седеше у вислянците, се подиграваше с християните и им правеше злини. [Методий] прати при него да му кажат: "Добре ще е за тебе, синко, да се покръстиш доброволно на своя земя, за да не бъдеш покръстен по принуда като пленник на чужда земя; тогава ще си спомниш за мене." Така и стана.

Друг път, когато Светополк воюваше срещу езичниците и никак не успяваше, а само се бавеше; щом наближи месата, сиреч службата на свети Петър, Методий прати да му кажат: "Ако ми обещаеш, че на светия празник Петровден ще прекараш заедно с воините си при мене, вярвам в Бога, че той скоро ще предаде [твоите врагове] в ръцете ти." И това се сбъдна.

Някой си дружинник много богат и съветник [на княза] се беше оженил за своята купетра, сиреч етърва. Макар че [Методий] много ги съветва и увещава, не можа да ги раздели; защото други хора, които се преструваха на божии служители, тайно ги развращаваха, като ги ласкаеха зарад облаги, докато най-сетне ги отделиха от църквата. [Методий] им рече: "Ще дойде време, когато тези ласкатели няма да могат да ви помогнат; тогава ще си спомните за моите думи, но не ще може вече да се направи нищо." Неочаквано след тяхното отстъпване от Бога напаст се струпва връз тях, и "не се намери мястото им", като че ли вихър отнесе и разсея праха им.

И много още други подобни случаи имаше, които той явно разкриваше чрез притчи.

Но старият враг, завистникът на човешкия род, не можейки да търпи всичко това, повдигна някои хора срещу него – като Датан и Авирон срещу Мойсея, – едни явно, други тайно. Това

бяха хора, заразени от йопаторската ерес, които отбиваха слабите от правия път към себе си, като казваха: "Папата е дал властта на нас, а тогава заповядва да изгоним въвн с неговото учение." Като се събраха всички моравски люде, поискаха да се прочете пред тях [папското] писмо, за да чуят за неговото изгонване. И както е присъщо на човеците, хора тъгуваха и се окайваха, задето се лишават от такъв пастир и учител, освен слабоволните, които измамата люшкаше, както вятърът люшка листата. Но като прочетоха папското писмо, видяха, че в него пише следното: "Нашият брат Методий е свят и правоверен и върши апостолско дело. В негови ръце са дадени от Бога и от апостолския престол всички славянски страни; и когото той прокълне, да бъде прокълнат, а когото той благослови, да бъде благословен." И като бяха изобличени, със срам се разпръснаха като мъгла.

Но тяхната злоба не спря дотук. Те продължиха да говорят, казвайки: "Царят е разгневен срещу него и ако го намери, жив няма да го остави." Но милостивият Бог, който и в този случай не поиска да посрами своя раб, вложи в сърцето на царя – защото "сърцето на царя е винаги в ръцете на Бога" – и той изпрати до него писмо: "Честний отче, много желая да те видя; тъй че направи това добро и се потруди [да дойдеш] при нас, та да те видим, докато си още на тоя свят, и да приемем твоите молитви." Той веднага отиде там и царят го посрещна с големи почести и с радост и като похвали учението му, задържа от учениците му един свещеник и един дякон заедно с книгите. Той изпълни всичките желания на Методия, за които той го помоли, без да му откаже нищо; и като го прегърна и обдари богато, изпрати го отново тържествено на неговия престол. Същото стори и патриархът.

По всички пътища той изпадеше от дявола в много напасти: по пустите места – сред разбойници, по морето – в бурни вълнения, по реките – в ненадейни пясъчни плитчини, та да се

изпълнят и с него апостолските думи: "Беди от разбойници, беди по море, беди по реки, беди от лъжебратя; в трудове и мъки, често в бдения, често в глад и жажда", както и други неволи, които апостолът споменава.

След това, като остави настрана всичкия [житейски] шум и като възложи всичките си грижи на Бога, най-напред постави от своите ученици двама свещеници, добри скорописци, и преведе бързо от гръцки език на славянски всичките [библейски] книги в пълнота, с изключение на Макавеите, в продължение на шест месеца, започвайки от месец март до двадесет и шестия ден на месец октомври. Като свърши, отдаде достойна хвала и слава на Бога, който дава такава благодат и такъв бърз успех. И като отслужи заедно с клира си светото тайно възношение, отпразнува паметта на свети Димитър. Защото преди това той беше превел заедно с Философа само Псалтира, Евангелието с Апостола и избрани църковни служби. А сега преведе и Номоканона, сиреч църковните правила, и Отческите книги.

Когато унгарският крал стигна до дунавските земи, пожела да го види. Макар че някои мислеха и казваха, че не ще се отърве без мъки, [Методий] отиде при него. А той, както подобава на господар, така го посрещна - почетно, тържествено и с радост. И като беседва с него, както подобава на такива мъже да беседват, прегърна го, почете го с големи дарове и го изпроводи, думайки: "Поменувай ме винаги, честний отче, в светите си молитви."

И тъй, като пресече всички обвинения от вси страни и затвори устата на многоглаголивите, той завърши земния си път и опази вярата, очаквайки венеца на правдата. И понеже беше благоугодил на Бога, той беше обикнат.

Взе, прочее, да приближава времето да получи покой от страданията и награда за многото трудове. Тогава го запитаха,

думайки: "Кого определяш, честний отче и учителю, измежду учениците си да ти бъде приемник в твоето учение?" Той им посочи един от известните свои ученици, на име Горазд, и рече: "Този е един свободен мъж от вашата земя, начетен е добре в латинските книги и е правоверен; нека да бъде върху него божията воля и вашата обич, както и моята."

На Цветница, когато се бяха събрали всички люде, той влезе в църквата и макар и немощен, изрече благословения за царя, за княза, за духовниците и за целия народ и каза: "Пазете ме, деца, до третия ден." Така и стана. На третия ден на разсъмване той рече: "В твоите ръце, Господи, предавам духа си", и почина в ръцете на свещениците в шестия ден на месец април, индикт трети, в шест хиляди триста деветдесет и третата година от сътворението на целия свят (885 г.).

Учениците му го поставиха в ковчег, отдадоха му подобаващи почести, като отслужиха погребална служба на латински, гръцки и славянски, и го положиха в съборната църква. И той се присъедини към отците си и към патриарсите, пророците, апостолите и мъчениците. Събра се народ от без числено множество, хора, които го изпроводиха със свещи, плачейки за добрия учител и пастир: мъже и жени, малки и големи, богати и бедни, свободни и роби, вдовици и сираци, чужденци и туземци, недъгави и здрави – всички [оплакаха] оногова, който беше всичко за всички, за да спечели всички.

А ти, света и пречестна главо, с молитвите си от висините поглеждай милостиво към нас, които копнеем за тебе. Избавяй от всяка напаст твоите ученици, разпространявай учението и прогонвай ересите, та и ние, като преживеем тук достойни за званието си, да застанем заедно с тебе като твое стадо от дясната страна на Христа Бога нашего, приемайки от него вечен живот. Нему се пада слава и чест вовеки веков. Амин!

Тропарь, равноапостольным Кириллу и Мефодию, учителем Словенским глас 4:

Яко апостолом единокровии и словенских стран учителем, Кирилле и Мефодие богомудрии, Владыку всех молити, вся языки словенския утвердити в православии и единомыслии, умирити мир и спасти души наша.

(Тропар: Като единокровии на апостоли и учители на славянските страни, богомудри Кириле и Методие, молете Владиката на всички да утвърди славянските народи в православие и единомислие, да умири света и да спаси душите ни.)

Кондак, равноапостольным Кириллу и Мефодию, учителем Словенским глас 3:

Священную двоицу просветителей наших почтим, божественных Писаний преложением источник богопознания нам источивших, из негоже даже до днесь неоскудно почерпающе, убожаем вас, Кирилле и Мефодие, престолу Вышняго предстоящих и тепле молящихся о душах наших.

(Да почетом свещената двоица наши просветители, открили ни чрез превода на Божествените Писания извора на богопознанието, от който и до днес непрестанно черпещи, ви облажаваме, Кириле и Методие, предстоящи пред Престола на Всевишния и топло моещи се за нашите души.)

Величание равноапостольным Кириллу и Мефодию, учителем Словенским

Величаем вас, / святии равноапостольнии Мефодие и

Кирилле,/ вся словенския страны/ ученьми своими
просветившия// и ко Христу приведшия.

Молитва святым равноапостольным Кириллу и Мефодию,
учителем Словенским

О преславнии просветителие словенских язык, святии
равноапостольнии Мефодие и Кирилле, ваших письмен и
учений светом просветившесе и в вере Христовой
наставльшесе, яко чада ко отцем, усердно ныне прибегаем и
сокрушением сердечным молимся: аще и завет ваших не
соблюдохом, о угождении бо Богу небрегохом и от братняго
единомыслия в вере отпадохом, обаче якоже древле в земном
житии вашем, сице и ныне грешных и недостойных не
отвратите тщи, но, яко имуще велие ко Господу дерзновение,
прилежно Того молитесь, да обратит нас в путь спасения, да
умирит раздоры единовѣрных, да приведет к единомыслию
отпавших и всех нас духом любви да соединит Единой Святей,
Соборной и Апостольстей Церкви! Ве́мы бо, яко много может
молитва праведных по благосердию Владыки. Не оставите убо
нас, унылых и недостойных, чад ваших, ихже ради грехов
паства ваша, враждою разделяема и соблазнами инославных
прельщаема, умалися, овцы же словесныя, разрываемы,
восхищаются волки губительными. Подаждьте убо нам
молитвами вашими ревность Православия, яко да отеческая
предания добре сохраним, каноны церковные верно соблюдем,
всяких лжеучений странных отбежим и, тако в житии
богоугодном преспевающе, жизни райския на Небеси
сподобимся, идеже купно с вами прославим в Троице Единого
Бога во веки веков. Аминь.

Страдание на свети свещеномъченик Мокий (ок. 295 г.)

При царуването на Диоклетиан, при антипатите Лаодикий и Максим, през време на повсеместните гонения, повдигнати срещу християните, в град Амфипол, намиращ се в Македония, живеел християнският свещеник Мокий. По онова време, когато езичниците празнували развратния празник на своя нечестив бог Дионис или Бакхус, този свещеник, като се разпалил от ревност за Христовото име, застанал сред езичниците и казал на всеослушание:

- Чуйте, прелъстени и заблудени! Докога ще се заблуждавате и ще ходите безразсъдно в тъмнината на идолопоклонството? Докога няма да осъзнавате своята гибел? Кога най-после ще ви станат противни тези бесовски мерзости? Обърнете се и познайте Истинския Бог, явил ни се чрез Единородния Негов Син, нашия Господ Иисус Христос, Който със светлината на истината прогони тъмнината на незнанието.

Много и други, подобни на тези, думи казал блаженият Мокий и говорел не един път, а ежедневно, идвайки сред народа, и на всеослушание изобличавал заблудението на

езичниците, покланящи се на идоли и проповядвал Христос, Истинния Бог. Но заслепени от безумие, гражданите не обръщали внимание на думите на преподобния и продължавали да извършват нечистите си обреди.

Междувременно от град Аполоний, който също се намирал в Македония, пристигнал в Амфипол антипатът, на име Лаодикий, и започнал да принася тук жертва на Дионис. Казали на Лаодикий за Христовия служител Мокий и че той отклонявал мнозина от празнуването на бог Дионис. Езичниците много клеветели светеца, като казвали:

- Тук има християнски учител, който се старае да прелъсти народа с някакво странно учение. Той убеждава всички да вярват в разпънат и умрял Човек. И наистина, мнозина, като оставиха нашите богове, приеха неговата вяра. Ако ти не му забраниш да разпространява това учение, целият град ще тръгне след него и тогава вече няма да има кой да принася жертви на боговете.

Антипатът, силно разгневен, заповядал да набият светеца. След това седнал на съдийското място заповядал да доведат при него свети Мокий. Когато той бил доведен, антипатът го запитал:

- Каж ми, кой си ти, който не желаеш да принесеш жертви заедно с нас и отклоняваш хората от принасянето на жертви на боговете?

Свети Мокий отговорил:

- Невежа, незнаещ истината! Защо ме питаш за това, което, така или иначе, няма да разбереш? Помисли малко и признай истината, защото аз съм изучавал Свещеното Писание и съм научил от него, че "всички богове на народите са идоли" и надеждата на тях е суетна.

Лаодикий казал:

- Виждам, че ти си научен на многословие.

Мокий отговорил:

- Нашето многословие ни учи на истината. Ако искаш да разбереш истината, чуй какво ще ти кажа: боговете, на които се покланяте, са бесове. Те са неми и глухи.

Леодикий казал:

- Принеси жертва на боговете, ако искаш да спасиш живота си, който сам желаеш да погубиш.

Но светецът отвърнал:

- Антипате! Смъртта за Христа е велика придобивка за мене.

Тогава антипатът, изпълнен с ярост, заповядал да окачат свети Мокий на дървото за мъчения и да стържат тялото му от главата до краката с железни остриета.

Търпейки мъчението, светецът призовавал Бога, като казал:

- Владико, царуващ във вековете и сияещ с лъчите на правдата! Яви на рабите Си Твоята Божествена сила и ми дай сила да се подвизавам докрая за Твоите свети заповеди.

Слугите на мъчителя толкова дълго стъргали тялото на светеца, че накрая се изморили. Тогава антипатът им заповядал да си вървят, като лениви и слаби, а мъченика отново да заведат при него за разпит.

Въпреки понесените мъчения, светецът застанал пред Лаодикий силен телом, готов с още по-голямо мъжество да свидетелства за истината. Идвайки при мъчителя, Мокий гръмогласно прославял Бога.

Лаодикий казал на светеца:

- Принеси жертва на бог Дионис, за да те избави от много беди.

Но мъченикът отвърнал:

- Нима ти считаеш за бог неподвижния и безгласен идол, направен от човешка ръка? О, заблуден слуга на дявола! Нима не виждаш, че тялото ми не е изнемощяло от твоите мъчения? Нима не виждаш, че не усещам абсолютно никаква болка от раните си? Цялата ти сила е нищо.

Като чул тези думи, Лаодикий казал:

- Твърдостта ти в мъченията идва не от силата на твоя Бог, но от твоето магьосничество. Сега ще дам заповед да изгорят тялото ти в огън, така че всичките ти членове ще се превърнат в пепел и вятърът ще ги разпръсне.

Мъчителят заповядал да се приготви голяма пещ, да се напълни със смола и сухи дърва и да се разпали. Димът от пещта се издигнал на височина шестдесет лакти, така че въздухът на голямо разстояние около пещта бил задимен. Тогава Лаодикий казал на светеца:

- Принеси жертва на бог Дионис.

Мъченикът мълчал.

Тогава Лаодикий отново казал:

- Докога ще се противиш на моите заповеди? Ето огъня, приготвен за тебе. Погледни го и разбери величието и могъществото на нашия бог Дионис и му се поклони.

Светецът отвърнал:

- Вече ти казах, Антипате, че няма да се поклоня на глух,

сляп и ням губител на човешки души. Не искаш ли да се увериш в това, че наричаният от тебе бог не е бог, а е идол?

Лаодикий отговорил с гняв:

- О, проклети! Може ли да бъде идол този, който има в себе си божествена сила? Ти сам виждаш, че силата, обитаваща в него, приема жертви от нас и ни дарява благоденствие.

Но светецът му казал:

- Не искаш ли да принесе жертва на твоя бог, за да могат всички, като видят, че принасям жертва на бог Дионис, да признаят великата му сила?

Лаодикий казал:

- Поклони се и принеси жертва и разбери неговото величие.

Тогава Мокий, като влязъл в идолското капище, преди всичко се осенил с кръстния знак, за да се въоръжи с Христовото оръжие срещу дявола. След това, заставайки близо до мястото, където се намирал идолът на Дионис, се помолил на Бога, като казал:

- Владико, Който държиш в Своята власт цялата твар и Който Си създал всичко чрез Твоя Христос, посрамил дявола, непознаващ Твоята истина; и Който си подарил блаженството на богопознанието и целомъдрието на всички, които имат страх Божий и почитат Твоето свято име! Ти, Свети Господи, Който си съкрушил вавилонските идоли и си показал истинската вяра на Твоя пророк Даниил; Ти, Който си премахнал мерзкия идолски олтар чрез тримата си отроци и си угасил огъня в пещта. Ти, Който си потопил фараона в морските дълбини и си послушал молитвите на Моисей. Ти, Който си направил от камък да протече вода. Ти, Царю вечни, Който Си, Който си бил и Който ще съществуващ вечно, чуй

мене, Твоя раб! Ето, аз Те моля: ела ми на помощ и яви Твоята сила на тези, които имат в себе си лъжа, вместо истина, за да познаят, че Ти си Единият истински и вечен Бог и за да прогони Твоята светлина тъмнината на идолопоклонническата заблуда.

След като се помолил така, светецът извикал със силен глас, обръщайки се към идола:

- Непотребни и суетни! Неми и безчувствен Дионисе! Заповядвам ти с великото и преславно име на моя Христос, живеещ на небесата: падни и се разбий на земята, за да могат всички да видят твоята немощ и твоето безсилие.

Земята и капището се разтърсили, идолът паднал на земята с голям шум и се разбил на парчета. Като видели това, всички намиращи се там езичници със страх избягали, като се удивлявали от станалото.

След това свети Мокий казал на антипата Лаодикий:

- Виж суетата на твоите идоли - бесовете. Ела и събери останките от твоя бог, на когото ти се уповаваше и разбери на какъв гибелен път стоиш!

Лаодикий много се натъжил, като съжалявал за идола на Дионис, и веднага заповядал да хвърлят светеца в разпалената пещ.

Когато светецът бил хвърлен в огъня, той безстрашно стоял сред пламъците, като че сред някаква градина и на всеослушание прославял Бога. В пещта видели още трима мъже, пеещи с него. Единият от тях имал много светло лице, сияещо като слънце; блясъкът, излизащ от лицето му, бил посилен от блясъка на огъня. Светецът казал на мъжете, намиращи се с него в пещта:

- Благодаря Ти, Владико, Боже на отците ни, на Чието слово се подчиняват всички; благословен Си Ти, Господи на силите, Творче на всички небесни сили, възхвалян от устата на светите архангели, присъствал някога заедно с тримата отроци сред пламъците (където Ти, четвъртият, си бил видим). Моля Те, Спасителю мой, разруши и унищожи силата на огъня на тази разпалена пещ и изгори с огън този антипат. Покажи върху него гнева Си и го премахни от лицето на земята, за да видят всички, че Ти Си Единият истинен Бог, Който живее на небето.

Веднага огънят от пещта обгърнал антипата и го превърнал в пепел, заедно с девет оръженосци, стоящи близо до него, така че нищо не останало от телата им, защото Божият гняв ги унищожил. Народът, като видял случилото се, бил обзет от голям страх и с ужас бягал от пещта. Свети Мокий излязъл от пещта съвършено здрав и невредим.

Като узнал за това чудо, градоначалникът Таласий се изпълнил с огромна ярост и като хванал свети Мокий, заповядал да го затворят в тъмница.

След двадесет дни в града пристигнал друг антипат, на име Максим. Като узнал за всичко сторено от светеца и за гибелта на Лаодикий, Максим започнал да търси начин да погуби светеца. Като седнал на съдийското си място, Максим заповядал да доведат Христовия мъченик при него на разпит. Когато светецът бил доведен, антипатът го попитал:

- Каж ми как се казваш и от какъв род произлизах?

Светецът отговорил:

- Ако искаш да узнаеш името и потеклото ми, слушай: баща ми се казваше Евфратий, а майка ми - Евстатия. Когато те приели Свето Кръщение, ме нарекли Мокий. Възпитан от

родителите си в благочестие, аз се сподобих със свещенически сан в Църквата на Христа, моя Бог. И ето, сега животът ми се приближава към старостта.

Максим попитал:

- Какви са били родителите ти?

Светецът отвърнал:

- Баща ми беше гражданин на великия град Рим и беше военен по професия. Майка ми беше дъщеря на антипата Лампадий.

Максим казал:

- Ако ти произлизах от толкова знатен род, защо си се отдал на магьосничество, което не ти прилича? Защо си унищожил великия бог Дионис и си изгорил приятеля на царя, антипата Лаодикий? Защо си попречил да се принасят на боговете празнични жертви?

Свети Мокий отговорил:

- Не аз, а моят всемогъщ Бог, Господ Исус Христос, унищожил и съкрушил бездушния бог Дионис и изгори с огъня на яростта Си Лаодикий. Аз само със страх и любов служа на моя Бог и изповядвам с устата си Неговото свято име.

На това Максим казал:

- Остави безумието си и принеси жертва на Аполон, иначе ще умреш от люта смърт.

Но мъченикът отвърнал:

- Аз ще умра от люта смърт, ако забравя благодеянията и милостите на моя Бог към мен и ако се покланям и почитам тези, които не са богове, а идоли.

Тогава Максим заповядал да привържат мъченика към две колела, направени за мъчение, така че при въртенето си колелата разкъсвали тялото му.

Старецът всред мъките извикал:

- Колко е сладка любовта към Бога!

След това, обръщайки се към мъчителя, казал:

- Изпълнявай с усърдие волята на твоя отец - дявола. Що се отнася до мен, аз съм готов да отида на всички мъчения и на смърт заради Христовото име.

След това светецът започнал да се моли, като казал:

- Владико, Източник на чистотата, Помощник, Защитник и Избавител мой! Благодаря Ти за това, че ме сподоби, мене, недостойния, с този подвиг и ми помогна да надвия дявола. Ти Си Единият истинен Бог, съхраняващ ума ми в чистота и запазващ го от нечисти помисли, Ти устройваш ума ми да се наслаждава в Тебе, моя Творец, защото велико е името Ти за тези, които Те обичат.

След като светецът се помолил, колелата на мъчението внезапно се счупили и мъченикът се изправил съвършено здрав и невредим.

Всички, които видели чудото, много се удивили на станалото. Мъчителят, изпълнен със срам поради това, че бил победен от мъченика, още повече се разгневил на светеца и заповядал да го затворят в тъмницата. След три дни заповядал да го изведат оттам и да го хвърлят за храна на зверовете.

Срещу светеца били пуснати два гладни лъва, които силно ревели. Когато се приближили до светеца, те легнали на земята пред него, като че ли му се покланяли и прегръщали краката му. След това лъвовете започнали да облизват краката

на светеца, като че ли ги целували.

Народът, като видял станалото, извикал високо:

- Да бъде пуснат на свобода този праведник, когото почитат даже зверовете и когото Бог обича!

Тогава антипатът Максим изпратил мъченика в тракийския град Перинт, днешния Ираклия, при владетеля Филипсий, на когото написал всичко за мъченика. Този владетел, след като държал светеца осем дни затворен в тъмница, заповядал да го отведат в град Византион (по-късно - Константинопол), за да му отсекаат главата.

Когато светецът бил доведен до мястото на посичането, като повдигнал очите си към небето, казал:

- Благословен си Ти, Господи, Който си създал вековете и довеждаш докрай подвижите на светиите. Приеми в мир духа ми!

И се чул глас от небето:

- Радвай се, добри Мой подвижник, Мокий, победил пред всички силата на мъчителя. Ела и наследи с другите подвижници Царството Небесно. Ти се потруди достатъчно в света, сега си почини и се развесели на небето.

След това отсекли главата на Христовия мъченик.

Свети Мокий извършил мъченическия си подвиг в единадесетия ден на месец май. След време император Константин установил на този ден празник в негова чест. Императорът построил и храм в чест на светеца и пренесъл в него мощите на мъченика. Всички, които честват паметта на свети мъченик Мокий, да се въодушевят от вярата, че и те ще станат участници заедно с него в благодатното царство на нашия Господ Иисус Христос, на Когото, заедно с Отца и

Светия Дух, се въздава слава, чест и поклонение във вечни векове. Амин.

Тропарь священномученика Мокия

глас 4

И нравом причастник,/ и престолом наместник апостолом быв,/ деяние обрел еси, Богодухновенне,/ в видения восход;/ сего ради, слово истины исправляя,/ и веры ради пострадал еси даже до крове,/ священномучениче Мокие. / Моли Христа Бога/ спастися душам нашим.

Кондак священномученика Мокия

глас 8

Вооружився щитом веры,/ нечестивых ополчения стерл еси, священномучениче,/ и венец от Христа взял еси, Мокие,/ тем и, со Ангелы радуяся, спасай от бед поющия тя,/ моля непрестанно о всех нас.

(Въоръжил се с щита на вярата, потъпкал си опълченията на нечестивите, свещеномъчениче, и си получил венец от Христа, Мокие; радвайки се с ангелите, спаси възпяващите те, молейки се непрестанно за всички нас.)

† **ВИЖТЕ ОЩЕ**

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

**ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА
ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА
БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА**

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗАТА

**ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ
МАСОНСТВОТО**

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО